

II

UITVOERING CENTRALE ELEMENTEN GENERIEK GEZINSGERICHT WERKEN

Werken met gezinnen bij Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam
2011 – 2013

Inge Busschers, LL.M MSc - Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam
drs. Marc Dinkgreve - Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam
dr. Leonieke Boendermaker - Hogeschool van Amsterdam

Oktober 2013

Colofon

Dit onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met het lectoraat Implementatie in de Jeugdzorg, Hogeschool van Amsterdam.

Auteurs

Inge Busschers
Marc Dinkgreve
Leonieke Boendermaker

© Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam
Oktober 2013

Niets van deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam

Overschiestraat 57
1062 HN AMSTERDAM

www.bjaa.nl

Samenvatting

Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam is eind 2011 gestart met werken volgens de principes van Generiek Gezinsgericht Werken (GGW). GGW is een unieke basismethodiek voor casemanagement voor gezinnen van kinderen waarbinnen kinderen onveilig opgroeien en wiens ouders niet kunnen of niet willen veranderen zonder drang of dwang. Nieuw in GGW is het continuüm van zorg en de vraaggerichte inzet van interventies, ongeacht of er sprake is van een jeugdbeschermings- of jeugdreclasseringsmaatregel of dat er sprake is van cases in de 'toegang' tot de jeugdzorg. Binnen GGW werken de gezinsmanagers met Functional Family Parole Service (FFPS). Binnen deze gezinsgerichte methodiek komt de begeleiding van het kind op een gefaseerde manier tot stand in samenwerking met de andere leden van het gezin. Hierbij creëert en behoudt de gezinsmanager meervoudige partijdigheid; hij kiest geen partij. Juist omdat familieondersteuning een grote invloed heeft op het voorkomen van terugval in eenmaal bereikte resultaten, is samenwerking met alle gezinsleden essentieel. Centraal staat de relationele focus (in tegenstelling tot het individuele probleem).

De basismethodiek GGW is in de gehele organisatie ingevoerd, de implementatie hiervan is nog in volle gang. Alle gezinsmanagers hebben een proces doorlopen waarbij de gehele werkwijze kritisch is bekeken vanuit de principes van waardewerk. BJAA wil graag de voortgang van de implementatie volgen. Dit onderzoek draagt daar aan bij. De centrale vraag in dit onderzoek was in welke mate en met welke kwaliteit GGW werd uitgevoerd in de eerste periode van de implementatie. Het onderzoek heeft zich gericht op de uitvoering van de elementen van GGW en op het gebruik van het FFPS kwaliteitsinstrumentarium in de relatief korte periode van eind 2011 tot de zomer 2013. Het onderzoek biedt daarmee een overzicht van eerste periode GGW. Het onderzoek heeft plaatsgevonden door gebruik van verschillende bronnen. Door middel van dossieronderzoek in november 2012 en mei en juni 2013 is gekeken naar de uitvoering van de centrale elementen van GGW. In totaal zijn bijna 400 gezinsdossiers bekeken. Daarnaast zijn de gebruikte kwaliteitsinstrumenten die de uitvoering van FFPS ondersteunen verzameld. Per instrument verschilde het gebruik. Er waren 350 casenotes beschikbaar en ruim 500 andere hulpmiddelen.

Op basis van het dossieronderzoek bij de gezinsmanagers die eind 2011 en begin 2012 met GGW aan de slag zijn gegaan, kan worden geconcludeerd dat de elementen van GGW ten tijde van de dataverzameling in wisselende mate werden toegepast. De aandacht voor de verschillende elementen is duidelijk aanwezig, de daadwerkelijke uitvoering van sommige delen van de methodiek verdient nog extra aandacht in het verdere implementatieproces. De gesprekken waarbij het hele gezin aanwezig is en het contact maken met de gezinnen door middel van huisbezoeken, die typerend zijn voor de werkwijze van GGW, komen nog niet duidelijk naar voren. Wel is er een licht positieve trend waarneembaar bij het eerste cohort teams bij verschillende onderdelen van de werkwijze.

Het FFPS kwaliteitsinstrumentarium bestaat uit verschillende hulpmiddelen, zoals casenotes en metingen van programmatrouw. Elk team bestaat uit meerdere gezinsmanagers en één senior gezinsmanager. De senior gezinsmanager van het team gebruikt deze FFPS instrumenten. Deze worden in de eerste periode na invoering al wel gebruikt, maar nog niet door alle teams en daar waar het wordt gebruikt, niet standaard. De casenotes worden nog niet routinematig gebruikt om gespreksverslagen te schrijven en te reflecteren op de toepassing van FFPS. Op basis van de gebruikte en verzamelde instrumenten kan geconcludeerd worden dat de gezinsmanagers FFPS in het algemeen en ook per sessie de FFPS methodiek 'matig' tot 'goed' toepassen. De score '25-50% toepassing', hetgeen 'matig' betekent, komt het meest voor. Daar de implementatie van GGW nog in gang is, is deze score niet verwonderlijk. In de periode november 2012 tot mei 2013 lijkt een kleine, maar geen significante toename in de toepassing van FFPS waarneembaar bij het eerste cohort. De gemiddelde score op het FFPS instrumentarium ligt bij het tweede cohort iets lager dan bij de teams die als eerste gestart zijn.

Het feit dat de kwaliteitsinstrumenten en de casenotes nog niet standaard gebruikt worden, doet afbreuk aan de voorgeschreven werkwijze van FFPS. Of dit verklaard waarom er nog geen positieve verschillen op de kwaliteitsinstrumenten waarneembaar zijn in de tijd, is onduidelijk. Mogelijk speelt de relatief korte duur van uitvoering van FFPS hierbij een rol. De gezinsmanagers zijn nog druk bezig zich de werkwijze eigen te maken. Ook was een groot deel van de gezinnen al bij BJAA voordat er volgens de

principes van GGW werd gewerkt. Wellicht is het bij deze gezinnen lastiger voor de gezinsmanagers om GGW programmatrouw uit te voeren, omdat deze gezinnen een andere aanpak gewend waren.

Aanbevolen wordt om de gezinsmanagers te stimuleren vaker met het hele gezin in gesprek te gaan, (tijdig) op huisbezoek te gaan en aandacht te besteden aan de gezinspatronen. Het bewust reflecteren door het schrijven van casenotes kan bijdragen aan toename van de toepassing van FFPS. Het in kaart brengen van de uitvoering van GGW en het ontwikkelen van een kwaliteitsborgingsysteem zijn essentieel om de implementatie op (lange) termijn te volgen. In de afgelopen periode zijn hierin reeds grote stappen gemaakt, waardoor inzichtgevende overzichten van onderdelen van GGW en procesmatige informatie beschikbaar zijn. Tezamen met onderzoek naar de kwaliteit van uitvoering maakt dit inzichtelijk wanneer de uitvoering voldoende op niveau is en wanneer gestart kan worden met effectiviteitonderzoek.

Inhoud

1. Inleiding	6
1.1 Ontwikkeling GGW.....	6
1.2 Implementatie.....	7
1.3 Centrale elementen.....	7
1.4 Missie en visie.....	8
1.5 Ondersteuning.....	8
1.6 Implementatie.....	9
1.7 Opzet rapport.....	11
2. Onderzoeksopzet	12
A. Uitvoering centrale elementen	12
B. Uitvoering FFPS	16
3. Resultaten	18
3.1 Uitvoering elementen GGW.....	18
3.2 Uitvoering FFPS.....	29
Global Rating Measure.....	29
Brief Implementation Checklist en Adherence score.....	33
Casenotes.....	44
4. Conclusies en discussie	43
4.1 Conclusie GGW elementen.....	43
4.2 Conclusie FFPS kwaliteitsinstrumentarium.....	48
4.3 Discussie.....	49
Aanbevelingen	50
Literatuur	53
Bijlagen	
Bijlage I Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid.....	55
Bijlage II Overzicht FFPS fases, doelen en technieken.....	57

Voorwoord

Voor u ligt het rapport over de uitvoering van Generiek Gezinsgericht Werken (GGW) bij Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam (BJAA) in de periode vanaf eind 2011 tot en met juni 2013. Dit onderzoek is opgezet en uitgevoerd in samenwerking met het lectoraat 'Implementatie in de jeugdzorg' van de Hogeschool van Amsterdam (HvA).

De teammanagers en senior gezinsmanagers van de BJAA teams in Noord, Oost, Zuidoost, Centrum Oud West en Zaanstreek/Waterland hebben gegevens aangeleverd. Ook de hoofdsupervisors van BJAA hebben het gebruikte instrumentarium toegestuurd. Zonder deze gegevens was het niet mogelijk geweest de uitvoering van GGW in kaart te brengen.

Negen studentes van de Hogeschool van Amsterdam hebben bijgedragen aan de dataverzameling. Zij deden dit in het kader van de minor Jeugdzorg of het afstudeeronderzoek van het Uitstroomprofiel Jeugdzorg Werker. Zij hebben zich enkele weken ingezet om de gegevens uit de gezinsrapportages te coderen. Een onderzoeksstagiaire van de opleiding Pedagogische wetenschappen aan Universiteit van Amsterdam (UvA) bij BJAA heeft van maart tot mei 2013 hieraan meegewerkt.

Amsterdam, oktober 2013

1. Inleiding

Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam (BJAA) is eind 2011 gestart met werken volgens de principes van Generiek Gezinsgericht Werken (GGW). BJAA wil tijdens de invoering van GGW de mate van implementatie van deze basismethodiek op de voet volgen. In de zomer van 2012 is een onderzoeker aangesteld en de samenwerking gezocht met het lectoraat 'Implementatie in de jeugdzorg' van de Hogeschool van Amsterdam (HvA) om de implementatie in kaart te brengen.

In deze inleiding wordt beschreven hoe en waarom BJAA de basismethodiek GGW heeft ontwikkeld, uit welke elementen deze methodiek bestaat en hoe de ondersteuningsstructuur in elkaar zit. Vervolgens wordt aandacht besteed aan de wijze waarop GGW is ingevoerd bij BJAA en aan implementatie. Er wordt uiteengezet wat implementatie is en waarom het belangrijk is hier onderzoek naar te verrichten.

1.1 Ontwikkeling GGW

De vernieuwde werkwijze van BJAA heet Generiek Gezinsgericht Werken (GGW). Met de introductie van GGW sluit BJAA aan bij de organisatorische en inhoudelijke veranderingen in het jeugdzorgstelsel en doorbreekt daarbij de verkokering in de eigen organisatie. BJAA wil met GGW betere uitkomsten voor jeugdigen en gezinnen bereiken, door meer en beter gebruik te maken van de eigen kracht van gezinnen en hun netwerk, de professionaliteit van de eigen medewerkers, evidence based te werken en de efficiëntie in de organisatie te verhogen.

Generiek Gezinsgericht Werken (GGW) is een basismethodiek voor het uitvoeren van intensief casemanagement voor gezinnen waarbinnen kinderen onveilig opgroeien en wiens ouders niet kunnen of niet willen veranderen zonder hulp. Nieuw in GGW is het continuüm van zorg en de vraaggerichte inzet van interventies, ongeacht of er sprake is van een jeugdbeschermings- of jeugdreclasseringsmaatregel of dat er sprake is van cases in de 'toegang' tot de jeugdzorg. Door tijdig intensief casemanagement in te zetten en aan te sluiten bij de krachten van gezinnen, kan veel van deze hulp in een vrijwillig kader plaats vinden. Een jeugdbeschermingsmaatregel is dan niet nodig. Voorheen werkten in dergelijke gezinnen meerdere casemanagers vanuit verschillende juridische kaders of verscheen bij verandering van kader een andere jeugdbeschermers of jeugdreclasserders in het gezin. Het kwam voor dat sommige kinderen in het gezin niet direct werden begeleid omdat de juridische maatregelen daar formeel niet op van toepassing waren en omdat de bijbehorende financiering ontbrak. Met de introductie van GGW is dit veranderd.

GGW integreert de uitgangspunten en wettelijke kaders van de verschillende methodieken en aanpakken die binnen BJAA in gebruik zijn. Het gaat daarbij om de Deltamethode Gezinsvoogdij (PI Research & Van Montfoort, 2009), het Handboek Jeugdreclassering (Vogelvang, 2005), de Amsterdamse aanpak Multiprobleemgezinnen (Bos & Hering, 2008; Gemeente Amsterdam, 2012), de Eigen Kracht-conferenties (Van Pagee, 2003) en het ontwikkelen van Waardewerk met de Vanguard Methode (Felser, 2011; Seddon, 2008; Vanguard Nederland, 2013). Binnen deze methodieken draait het erom de kansen en krachten en de problemen of risico's in de situatie van jeugdigen in kaart te brengen, cliënten te motiveren actief mee te werken en heel duidelijk grenzen aan te geven daar waar het gaat om de veiligheid van kinderen en/of het plegen van delicten. Eigen Kracht-conferenties worden waar mogelijk en op een passend moment georganiseerd, om het netwerk van het gezin te activeren en het gezin de regie over hun eigen leven te laten herkrijgen en te laten behouden.

Voor professionals bleek het in de praktijk vaak lastig om te focussen op de krachten van het gezin en daadwerkelijk met hen samen te werken. De hiervoor genoemde en binnen de verschillende onderdelen van BJAA gebruikte methodieken boden elk afzonderlijk onvoldoende handvatten. Om die reden is een deel van de jeugdreclasserders bij BJAA in 2006 gestart met een pilot met Functional Family Parole Service (FFPS) (Alexander & Robbins, 2010; Kopp, 2011). Dit is een vorm van intensief casemanagement die aanvankelijk is ontwikkeld voor jongeren, hun ouders en andere gezinsleden in een gedwongen kader waarbij bijvoorbeeld criminaliteit, verslavingsproblematiek en verstandelijke beperkingen een rol spelen. FFPS werkt met specifieke, cognitief gedragstherapeutische

gesprekstechnieken om een verbinding met en tussen de cliënten tot stand te brengen en hen te motiveren en activeren, de meest optimale interventie die het best bij het gezin past te vinden en in te zetten om zo een blijvende verandering te veroorzaken en deze te borgen. FFPS heeft een centrale plaats binnen GGW.

1.2 Implementatie

Binnen de jeugdzorg is steeds meer aandacht voor de kwaliteit en effectiviteit van interventies en methodieken. Lange tijd werd voornamelijk gekeken naar de uitkomsten van interventies. De (mate van) uitvoering bleef daarbij onderbelicht (Fixsen, Naoom, Blase, Friedman & Wallace, 2005; Perepletchikova, 2009). Tegenwoordig groeit de aandacht voor implementatie en uitvoering, maar met name bij evidence based interventies.

Bij implementatie wordt gekeken naar een integrale uitvoering van de methodiek, ook wel programma-integriteit genoemd. De vraag is daarbij gericht op de uitvoering van de methodiek met de duur, frequentie en inhoud zoals bedoeld en onderzocht op positieve uitkomsten (Caroll, 2007; Perepletchikova, 2011). Het meten van programma-integriteit is om twee redenen van belang. Ten eerste is informatie over programma-integriteit vereist om te weten of een interventie daadwerkelijk wordt uitgevoerd en of (positieve, negatieve of afwezige) uitkomsten kunnen worden gerelateerd aan de interventie (Walker & Bruns, 2006). Ten tweede, is deze informatie belangrijk omdat studies hebben aangetoond dat een hogere behandelintegriteit gerelateerd is aan betere uitkomsten voor cliënten, zoals bij MST (Schoenwald, Chapman, Sheidow, & Carter, 2009) en MDFT (Hogue et al., 2008).

Door de mate van implementatie te onderzoeken wordt inzichtelijk welke elementen van de methodiek wel en welke niet (voldoende) worden uitgevoerd. Hiermee worden concrete handvatten geboden waar bij de uitvoering aandacht op gericht kan worden. GGW is een nieuwe basismethodiek, waardoor het onderzoeken van de implementatie van de verschillende elementen belangrijk is om uiteindelijk – wanneer ook effecten gemeten worden - zicht te krijgen op de bestanddelen die bijdragen aan positieve uitkomsten. Deze inzichten zijn tevens bruikbaar voor de implementatie van GGW bij nieuwe teams of de implementatie op een andere locatie.

1.3 Centrale elementen

De invoering en uitvoering van GGW worden op verschillende manieren gevolgd en bevorderd. Het Athena instituut van de Vrije Universiteit (VU) voert onderzoek uit naar de leervragen van medewerkers bij het werken met GGW. Daarnaast worden er audits uitgevoerd naar de ervaring met toepassing van (de onderdelen van) GGW door een intern en extern auditteam. Uit deze onderzoeken en uit de interne audit werd duidelijk dat er over verschillende onderdelen van GGW op korte termijn duidelijke definities nodig waren (Van Veelen, Regeer, Bunders, Van der Meij, Kupperts & Bunders, 2013a; Van Veelen et al, 2013b p. 23).

In de periode okt-dec'12 is daarom de GGWikipedia opgezet. Dit is een online platform met informatie en uitleg over GGW en bedoeld om de kwaliteitsborging te ondersteunen. Het gaat om een toelichting van die onderdelen van GGW die bij de toepassing destijds de meeste vragen oproepen en onduidelijk bleken te zijn. Daarnaast bevat deze GGWikipedia ook een bibliotheek met ervaringen van gezinsmanagers in het werken met GGW en goede voorbeelden uit de praktijk.

Eind 2012 is tevens een onderzoek gestart om de centrale elementen van GGW te definiëren en operationaliseren en hierover consensus te bereiken. Dit is in de zomer van 2013 afgerond (Busschers, Dinkgreve & Boendermaker, 2013). Hierin is vastgesteld wat de tien centrale elementen van GGW zijn en hoe deze zijn geoperationaliseerd.

GGW is een: 1) *gezinsgerichte werkwijze* die zich kenmerkt door in het begin veel aandacht te besteden aan het 2) *verbinden en motiveren* van het gezin waarbij de 3) *relationele focus* centraal staat. Hierdoor kan passende hulpverlening worden ingezet, de gezinsmanager voert 4) *intensief casemanagement* uit, gericht op de 5) *veilige ontwikkeling van het kind*. De gezinsmanager werkt 6)

planmatig en 7) *transparant* met het gezin om langdurige verandering te bewerkstelligen. De 8) *generalisatie en borging* moeten voldoende zijn alvorens een gezin op eigen kracht verder kan. De steun uit het 9) *sociale netwerk* is hierbij helpend, waar mogelijk wordt een EK-c georganiseerd. Binnen GGW werkt de gezinsmanager samen met collega's 10) *als één team*.

Dit onderzoek heeft duidelijk gemaakt dat GGW meer is dan een verandering in inhoudelijk handelen. De elementen zijn zowel inhoudelijk als procesmatig van aard. Zo wordt sinds de invoering van GGW gewerkt met een escalatiesysteem om bij kwesties niet af te wachten maar direct aan de bel te trekken, bijvoorbeeld wanneer de juiste hulpverlening niet of niet snel genoeg kan worden gerealiseerd voor het gezin via een snelle lijn hogerop te spelen. De uitkomst van dit deelonderzoek vervangt de oorspronkelijke lijst met centrale elementen van GGW zoals die bij aanvang bestond.

Uit bovenstaande blijkt dat de beschrijving en specificering van de elementen van GGW een voortschrijdend proces is geweest. Tussen september 2012 en juni 2013 is steeds meer duidelijkheid gecreëerd over GGW en zijn de elementen geconcretiseerd.

1.4 Missie en visie

Gelijktijdig met de inhoudelijke en procesmatige veranderingen bij BJAA zijn de missie en visie van de organisatie aangescherpt. De missie van BJAA is: 'Ieder kind blijvend veilig', waarbij de visie de 'Pedagogische Visie' van BJAA wordt genoemd. Deze visie is een visie op veiligheid van kinderen. Wanneer zijn kinderen namelijk veilig? De Pedagogische Visie bevat een normenset die aangeeft wanneer een kind veilig is. De minimale veiligheid wordt afgemeten aan negen onderdelen.

Een kind is veilig wanneer er sprake is van:

1. Een leeftijdsadequate ontwikkeling
2. Adequate verzorging
3. Een veilige fysieke omgeving
4. Continuïteit en stabiliteit
5. Een respectvolle leefomgeving
6. Geborgenheid
7. Structuur
8. Educatie
9. En wanneer de psychische problematiek van de opvoeder niet overheersend is.

Deze veiligheidsnorm is leidend bij de beoordeling van de veiligheid van het kind in het gezin. De negen onderdelen worden bij elk gezin expliciet door de gezinsmanager beoordeeld en dit wordt besproken tijdens de wekelijkse casuïstiek bespreking in het basisteam. Het gebruik van de Pedagogische Visie is onderdeel van het centrale element 'gericht op de veilige ontwikkeling van het kind'.

1.5 Invoering GGW

In de periode van eind 2011 tot en met begin 2013 zijn alle 400 uitvoerend medewerkers van BJAA, verspreid over 42 basisteams in (destijds) 4 regionale vestigingen, met GGW aan de slag gegaan. De invoering heeft gefaseerd plaatsgevonden. Medewerkers van BJAA zijn in vier 'cohorten' aan de slag gegaan met GGW. Eind 2011 zijn de eerste zes basisteams, in totaal ongeveer 40 medewerkers, getraind in GGW en daarmee aan de slag gegaan. Daarna volgden in het voor- en najaar van 2012 twee cohorten van beide ongeveer 13 teams. Begin 2013 startte het laatste cohort teams met de nieuwe werkwijze.

Tabel 1 Overzicht invoering GGW in cohorten

	Start GGW	Aantal basisteams
Cohort 1	november – december 2011	6
Cohort 2	april – juni 2012	13

Cohort 3	september – oktober 2012	13
Cohort 4	februari – april 2013	9

Vanuit de gedachte om alleen waardewerk te verrichten, zijn enkele principes opgesteld als raamwerk waaruit alle activiteiten binnen BJAA worden ontplooid. De principes maken dat de professionals van BJAA deskundig en vaardig zijn, zodat zij effectief kunnen werken aan de vraag van de klant en de veiligheid van de kinderen. Alles is gericht op: ieder kind blijvend veilig. Elk cohort van teams heeft deze zelfde cyclus doorlopen als start van het implementatieproces.

Centraal bij de invoering van GGW staat een vorm van denken en leren die zich kenmerkt door het achterhalen van oorzaken van systeemcondities die het werk frustreren. Dit uitgangspunt, waarbij terug wordt gegrepen op de oorzaak of 'het waarom' ligt ten grondslag aan alle veranderingen die gepaard gaan met de invoering van GGW. Bij deze vorm van leren wordt er op de oorzaak van het probleem ingegaan en wordt aan de hand van feedback gekeken naar het handelen in het verleden. Bij dit proces van zogeheten double-loop-learning worden eerdere strategieën, doelstellingen, regels en procedures ter discussie gesteld en weegt de mening van medewerkers zwaar (Argyris & Schon, 1978). Continu vindt er een check-plan-do cyclus plaats waarbij wordt gereflecteerd op het 'waarom' van het denken en handelen (Argyris, 1991). Door deze double loop learning, wordt de organisatie stap voor stap veranderd.

1.6 Ondersteuning bij uitvoering

Met de invoer van GGW als basismethodiek is ook de structuur van ondersteuning bij het werk aangepast. Ondersteuning biedt de mogelijkheid om met collega's en /of leidinggevende te reflecteren op het werk. Op basis van interviews en verschillende observaties in 2012 is door de onderzoeker vastgelegd hoe deze ondersteuning vorm heeft gekregen bij BJAA. Ook zijn hiertoe trainingen gevolgd en is aangesloten bij de overlegmomenten van verschillende basisteam.

Alle gezinsmanagers worden bij de start met GGW in drie weken klaargestoomd. Eerst doorlopen zij aan de hand van de Vanguard methode het hele werkproces. Daarna gaan zij aan de slag met GGW en het omzetten van de rapportages in het nieuwe gezinsgerichte format. Naast deze GGW opleiding, krijgt elke medewerker in anderhalf jaar tijd vijf keer een 2-daagse FFPS training, waarin de uitgangspunten van FFPS aan de hand van de fasen, doelen en technieken worden besproken. Ook wordt geoefend met het inzetten van deze technieken. Na de eerste training beginnen de gezinsmanagers direct FFPS toe te passen in hun dagelijkse werk, met name de wekelijkse supervisie bijeenkomsten zorgen voor regelmatig reflecteren en leren in de praktijk. De FFPS werkwijze is geïntegreerd in GGW.

FFPS supervisie

De methodiek FFPS werkt met een intensieve ondersteuningsstructuur voor uitvoerders, om de kwaliteit van de uitvoering op lange termijn te waarborgen. Dit is nodig, omdat medewerkers te maken hebben met lastige situaties en gezinnen met ernstige en/of meervoudige problematiek. De ondersteuningsstructuur van FFPS bestaat uit wekelijkse *group supervision* waar vanuit de methodiek de gezinnen worden besproken. Elk team heeft een eigen supervisor. Tijdens deze groepssupervisie worden gezinnen besproken die door middel van casenotes zijn ingebracht. Casenotes zijn gespreksverslagen met een vaste structuur. Deze worden door de uitvoerders van FFPS gebruikt om een gezin in te brengen in het basisteamoverleg. Na elk gezinsgesprek wordt een casenote ingevuld. Door het gebruiken van casenotes wordt de uitvoerder gestimuleerd om gestructureerd vanuit de FFPS methode naar het gezinsgesprek te kijken. Aan de hand van een vaste opzet wordt de toepassing van FFPS in een specifiek gesprek beschreven. Er wordt onder meer geregisterd wat het doel is van het gesprek, in welke FFPS fase het gezin zich bevindt, welke instrumenten zijn ingezet en hoe dit heeft uitgepakt. Ook de relationele en hiërarchische verhoudingen binnen het gezin worden in kaart gebracht. In aanloop naar het volgende gezin wordt ten slotte gekeken naar de doelen en vragen voor het volgende gezinsgesprek.

Casenotes zijn een hulpmiddel bij het reflecteren op de toepassing van FFPS. De uitvoerder en de supervisor krijgen zicht op de doelen waaraan in de gesprekken wordt gewerkt door te reflecteren op concrete werkervaringen. De FFPS vaardigheden van de uitvoerder worden door middel van casenotes

bijgehouden. Daarnaast biedt het schrijven van casenotes zicht op de voortgang van het werken met het gezin, voor zowel de uitvoerder als de andere uitvoerders van het team die bij de bespreking aanwezig zijn.

De uitvoerders van FFPS brengen gezinnen ter sprake waarover zij vragen hebben of waarbij zij vastlopen. Deze gezinnen worden besproken aan de hand van het FFPS model, dat houdt in dat onder meer wordt besproken in welke FFPS fase het gezin zich bevindt, aan welke fase specifieke doelen wordt gewerkt en welke FFPS technieken er (kunnen) worden ingezet.

De toepassing van FFPS en de ontwikkeling daarvan wordt gevolgd en gestimuleerd door de supervisor in het team. Wekelijks en per kwartaal wordt de kwaliteit van de uitvoering bijgehouden met behulp van FFPS kwaliteitsinstrumenten. Op basis van deze inbreng tijdens het teamoverleg scoort de supervisor de betreffende uitvoerder op de mate van FFPS toepassing in dit concrete geval. Daarnaast scoort de supervisor elke drie maanden de overall FFPS toepassing van de uitvoerders, de eerste keer doet hij dit na zes maanden. Het werken met casenotes bevordert het bewust werken met het FFPS model. Beoogd wordt om programma integer handelen van de uitvoerder en van het team te verbeteren door hen te laten reflecteren. Door modeltrouw te handelen wordt bijgedragen aan effectief casemanagement van het gezin (Rowland, 2009).

Hulpmiddelen bij het monitoren van beheersing en toepassing van FFPS zijn de metingen 'Adherence', 'Brief Implementation Checklist' (BIC) en 'Global Rating Measure' (GRM). Dit zijn metingen die door de supervisor worden ingevuld over de toepassing van de FFPS technieken (modeltrouw). Daarnaast vult de FFPS hoofdsupervisor de GRM in over het werk van de supervisor over zijn werk in de gezinnen. Deze hulpmiddelen zijn niet slechts bedoeld om het niveau van FFPS te meten, maar ook het scoren leidt op zichzelf al tot bewuster werken aan modeltrouw en verbetering daarvan. Het gaat dus niet alleen om de score, maar ook om het proces van scoren.

Het instrumentarium meet de FFPS modeltrouw op verschillende manieren. De overall integrity wordt gemeten. Dit is de mate van modeltrouw over alle elementen gedurende verschillende sessies (Perepletchikova, 2011). Dit wordt gemeten door de Global Rating Measure. De component integrity wordt ook gemeten. Dit is modeltrouw van de verschillende elementen gedurende verschillende sessies (idem, 2011). Dit wordt ook gemeten door de Global Rating Measure. Ook *session integrity* wordt gemeten. Dit is de modeltrouwheid gedurende een specifieke sessie. Een sessie is hier het gesprek met het gezin. In het FFPS instrumentarium wordt dit door middel van de Adherence score en Brief Implementation Checklist gedaan.

Tabel 2 FFPS modeltrouw metingen

Meting	Afname	Inhoud	Ingevuld door
Global Rating Measure	Per 3 maanden (1 ^e x na 6 maanden)	Algemene toepassing FFPS	(Hoofd) supervisor
Brief Implementation Checklist	Wekelijks na supervisie	FFPS in laatste gezinsgesprek	(Hoofd) supervisor
Adherence score	Wekelijks na supervisie	FFPS in laatste gezinsgesprek	(Hoofd) supervisor

Ondersteuning binnen GGW

De ondersteuningsstructuur van FFPS is binnen GGW overgenomen (Busschers, Dinkgreve & Boendermaker, 2013). Bij GGW werken de gezinsmanagers allemaal in een zogeheten basisteam. Een basisteam bestaat uit 6 of 7 gezinsmanagers, één senior gezinsmanager, een teammanager en een gedragsdeskundige. Dit is een kleiner team dan voor de invoering van GGW het geval was. Wekelijks komt dit basisteam drie uur achtereenvolgens samen, dit is het enige structurele overleg. De senior

gezinsmanager uit het team is de FFPS supervisor. De gezinnen van alle gezinsmanagers, inclusief de senior, worden in het team besproken. Niet alle gezinnen worden elke bijeenkomst besproken. Elk gezin wordt in ieder geval in het team besproken bij binnenkomst, bij stagnatie, bij overgang van fase en bij afsluiting. De gezinsmanager zorgt dat de rapportage up-to-date is en deelt de geschreven casenotes voor aanvang van het overleg zodat alle teamleden voorbereid aan het overleg kunnen beginnen. Tijdens de bijeenkomst wordt het gezinsplan besproken, wordt het opgestelde einddoel vastgesteld en wordt de veiligheid en voortgang op de doelen besproken.

Tijdens dit overleg vindt ook de FFPS supervisie plaats. De senior gezinsmanager leidt deze methodische bespreking. Hierbij wordt de gezinsmanager gezien als de expert *on the family and the case management process* en de senior is de *supervision process expert* (Kopp, 2012). De senior gezinsmanager geeft feedback aan de gezinsmanagers, maar ook de andere basisteamleden geven feedback. Het is de taak van de senior gezinsmanager om met de supervisie aan te sluiten bij het FFPS niveau van het team. De supervisiebijeenkomst moet aansluiten bij de kennis en vragen die op dat moment aanwezig zijn in het team en gericht zijn op verdere ontwikkeling hiervan. Indien gewenst of nodig gaat de senior gezinsmanager mee op huisbezoek of volgt hij de gesprekken door middel van opnames of een one-wayscreen. De senior gezinsmanagers komen zelf ook wekelijks bijeen onder leiding van de hoofdsupervisor FFPS. Hier bespreken zij zowel het geven van supervisie, als ook de FFPS toepassing bij de gezinnen van de senioren. Zo wordt de uitvoering van FFPS binnen GGW constant gevolgd en gestimuleerd.

De invoering van dit ondersteuningssysteem houdt een totale omschakeling van werkwijze in. De teams hebben een andere samenstelling, werken met andere rapportage en het monitoren van de toepassing van FFPS. Zo een wijze van monitoren van de manier waarop professionals werken, is beslist nog ongebruikelijk in de Nederlandse jeugdzorg (Boendermaker, Boomkens, Goense & Steffens, 2012). Ter ondersteuning van de uitvoering van GGW wordt gewerkt met een nieuwe opzet van de dossiers. De gezinsmanagers schrijven gezinsplannen en registreren de nodige gegevens in de zogeheten GGW module. De GGW module is een voor GGW gemaakte schil over het IJ registratiesysteem. In de GGW module wordt relevante documentatie geupload.

De implementatie van een methodiek of interventie met een dergelijke intensieve ondersteuningsstructuur, met casenotes en kwaliteitsinstrumenten, vergt doorgaans aparte aandacht bij het implementeren (Boendermaker, Boomkens & Boering, 2013).

1.7 Opzet rapport

In dit rapport wordt in hoofdstuk 2 de opzet van het onderzoek beschreven. Het onderzoek bestaat uit twee delen. De resultaten van onderdeel A en onderdeel B staan in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 staan de conclusies en worden aanbevelingen gedaan ter verbetering van de uitvoering en de ondersteuning.

2. Onderzoeksopzet

In dit hoofdstuk komt aan de orde wat de hoofd- en deelvragen waren bij dit onderzoek, hoe deze zijn onderzocht en welke instrumenten en steekproef zijn geselecteerd.

Eind 2011 zijn de eerste BJAA gezinsmanagers aan de slag gegaan met GGW. Bij het schrijven van dit rapport is de implementatie van GGW nog in volle gang. De laatste teams met gezinsmanagers zijn begin 2013 overgaan op de nieuwe werkwijze. Ondertussen wil BJAA graag weten in welke mate en met welke kwaliteit de methodiek al wordt uitgevoerd door de teams van het eerste uur. Bij de implementatie van GGW is het van belang dat de gezinsmanagers de elementen van de methodiek in de vingers krijgen en programma integer uitvoeren. Pas dan is te bepalen wat de effecten van juist deze methodiek zijn voor cliënten en professionals. Het doel van dit onderzoek was om zicht te krijgen op de kwaliteit van de uitvoering van GGW. De centrale onderzoeksvraag hierbij was:

In welke mate en met welke kwaliteit wordt GGW gedurende de eerste periode uitgevoerd?

Dit onderzoek heeft bestaan uit twee onderdelen:

- A) de mate van herkenning van de centrale elementen van GGW in de gezinsdossiers; en
- B) het gebruik en de uitkomsten van het kwaliteitsinstrumentarium van FFPS.

2.1 Uitvoering centrale elementen GGW

Het eerste deel van dit onderzoek richtte zich op de mate van uitvoering van de centrale elementen van GGW. De onderzoeksvragen hierbij waren:

In welke mate zijn de centrale elementen van GGW terug te vinden in de gezinsdossiers? Welke elementen wel, welke niet?

Op basis van dossieronderzoek is onderzocht welke elementen van GGW al terug te vinden zijn. De gegevens die nodig zijn worden allemaal digitaal geregistreerd. Bij GGW hoort een vernieuwd rapportageformat dat aansluit bij het centrale principe van één gezin, één medewerker, één plan: het gezinsplan. In het gezinsplan wordt alle beschikbare en relevante informatie op één plek samengevoegd. Dit is het plan dat de gezinsmanager samen met het gezin opstelt. In dit plan staat onder andere een beschrijving van de situatie in het gezin, welke zorgen en krachten aanwezig zijn en welke doelen er zijn gesteld ten einde de veiligheid voor de kinderen in het gezin te verbeteren en borgen. Ook het registratiesysteem 'GGW module' is gebruikt om gegevens te verzamelen. De GGW module is een voor GGW gemaakte schil over het IJ registratiesysteem. In de GGW module wordt alle relevante documentatie opgeslagen, zoals het risicotaxatieinstrument Lirik, en wordt o.a. geregistreerd op welke datum het eerste contact plaatsvond, de doelen zijn besproken met het gezin, de inzet van een Eigen Kracht-conferentie (EK-c) is besproken, er een EK-c is ingezet en wanneer er hulpverlening is ingezet. Tevens worden hier de statische gezinsgegevens geregistreerd, zoals de namen en geboortedata van de gezinsleden. De gezinsrapportage (of: gezinsplan) en de GGW module vormen samen het gehele gezinsdossier.

Dataverzameling

Dit rapport gaat over de eerste uitvoering van GGW en maakt deel uit van onderzoek naar de implementatie van GGW. Voor dit deelrapport zijn gegevens verzameld over de uitvoering van GGW door de gezinsmanagers uit het eerste en tweede cohort teams. Eind 2011 zijn de eerste teams aan de slag gegaan met GGW. Begin november 2012 is voor het eerst in de lopende gezinsplannen gekeken. In juni 2013 is dit herhaald. Bij de teams die tussen april en juni 2012 zijn begonnen met GGW is in mei 2013 gekeken naar de gezinsplannen. De dataverzameling heeft plaatsgevonden in de periode september

2012 tot juni 2013. Er zijn gegevens verzameld van teams die 16 maanden en 10 maanden aan de slag waren met deze basismethodiek. Door deze opzet is het mogelijk geweest om 1) een vergelijking te maken tussen de cohorten en 2) een vergelijking in de tijd te maken bij cohort 1.

Tabel 3 Dataverzameling per cohort

	Start GGW	Teams N	Dataverzameling 1	Dataverzameling 2
Cohort 1	november – december 2011	6	November 2012	Juni 2013
Cohort 2	april – juni 2012	13	Mei 2013	
Cohort 3	september – oktober 2012	13		
Cohort 4	februari – april 2013	9		

Instrument

De dataverzameling heeft plaatsgevonden aan de hand van een codesheet. Deze codesheet is opgesteld in september 2012 op basis van de destijds beschikbare informatie over de elementen van GGW (zie Inleiding). Ook beschikbare informatie uit de GGW module is middels het dossieronderzoek verzameld. Er is per gezin één codesheet gebruikt. Na de eerste ronde dataverzameling eind 2012 is de codesheet aangepast, gebaseerd op voortschrijdend inzicht in de elementen van GGW en de bruikbaarheid van het instrument.

De resultaten zijn gerapporteerd op basis van de indeling die voortkomt uit het deelonderzoek waarin de centrale elementen zijn vastgesteld. Uit dit onderzoek werd duidelijk dat de centrale elementen van GGW inhoudelijk en procesmatig van aard zijn. Door de inhoudelijke analyse van de gezinsdossiers is niet van alle centrale elementen van GGW informatie beschikbaar. Wel beschikbaar zijn gegevens over de volgende onderdelen van de tien centrale elementen:

1. Gezinsgericht werken:

- a. één plan voor het hele gezin
- b. wordt in kaart gebracht uit wie het kerngezin bestaat
- c. alle gezinsleden betrekken in plan
- d. zijn er afspraken met hele kerngezin
- e. gezinsgerichte rapportage i.p.v. kindgericht
- f. één medewerker per gezin

2. Verbinden en motiveren gezin:

- a. gebruik van motiverende gesprekstechnieken
- b. aansluiten bij gezin:
 - duur tot eerste contact¹
 - duur tot eerste huisbezoek
 - duur tot klik met gezin²
 - duur tot doelen besproken met gezin
 - duur tot start hulpverlening
- c. op huisbezoek gaan/eigen context cliënten

3. Intensief casemanagement

- a. volgen voortgang (op centrale lijn en veiligheidslijn³)

¹ Het moment dat het eerste gesprek face-to-face met het gezin plaatsvindt. Dit is een huisbezoek.

² Klik is het eerste moment dat de gezinsmanager het idee heeft dat hij/zij met het gezin mag praten over de zorgen en veiligheid.

³ Na elk contact of belangrijk moment wordt de voortgang op het werken aan de doelen geregistreerd door middel van een score tussen 1 en 10 op de Centrale Lijn. De Centrale lijn is het einddoel dat wordt gesteld, opdat de kinderen blijvend veilig zijn. De voortgang op het bereiken van dit doel wordt gevolgd en gevisualiseerd in een grafiek. Een zes is een voldoende, betekent dat het einddoel is gehaald en dat het casemanagement kan worden afgesloten.

- b. inzetten van interventies
 - duur tussen datum van verwijzing⁴ en start hulpverlening
- c. organiseren van uitvoerdersoverleggen
- d. regelmatig contact met gezin

4. Planmatig werken⁵:

- a. de Centrale Lijn komt voort uit zorgen en krachten
- b. doelen komen voort uit risico en protectieve factoren, sluiten aan bij gezin, en
- c. doelen zijn SMART geformuleerd.
- d. doelen zijn in lijn met einddoel (centrale lijn)

5. Transparant werken:

- a. is het plan het plan van het gezin
- b. gaat gezin akkoord met plan van aanpak
- c. wordt het gezin betrokken bij uitvoerdersoverleggen
- d. werken met het plan op tafel

6. Gericht op veilige ontwikkeling kind:

- a. worden risico en protectieve factoren in kaart gebracht (d.m.v. Pedagogische Visie & Lirik) en wordt de veiligheid gemonitord
- b. gebruik Lirik⁶ en invullen van conclusie t.b.v. huidige situatie, risico heden, risico toekomst
- c. gebruik Pedagogische Visie⁷; zorgen en krachten in kaart brengen op 9 domeinen
- d. samenvoegen informatie uit Lirik en Pedagogische Visie in conclusie
- e. gezinsgerichte rapportage op verschillende domeinen

7. Versterken eigen krachten/betrekken netwerk:

- a. wordt gekeken of het gezin een netwerk heeft
- b. heeft het gezin een netwerk
- c. wordt het netwerk betrokken bij doelen en
- d. wordt EK-c besproken met gezin⁸
- e. wordt EK-c ingezet

8. Relationale focus:

- a. bekijkt de gezinsmanager het gezin vanuit relationeel perspectief⁹

De veiligheid van de kinderen in het gezin wordt constant door de gezinsmanager gevolgd. Het instrument hiertoe is de Veiligheidslijn. Na elk face to face contact met het gezin of indien informatie van derden iets doet met het beeld van de veiligheid geeft de gezinsmanager een score van 1 tot 10. Een 6 betekent veilig. Als de scores van de kinderen onderling verschillen, wordt de laagste score gebruikt of worden voor ieder kind apart een score gegeven.

⁴ De datum waarop voor de eerste keer een hulpaanvraag wordt gedaan. Bijvoorbeeld het moment dat een verwijzing met oplegger wordt verstuurd naar de zorgaanbieder of een aanvraag voor andere vorm van ondersteuning / hulp.

⁵ De gezinsrapportage is zodanig ingericht dat gezinsmanager planmatig moeten werken; er wordt gevraagd om een einddoel in te vullen en een vooropgezet schema vraagt om concrete doelen waarbij wordt aangegeven wanneer, wie wat moet doen.

⁶ De Lirik is een instrument voor gestructureerde risicotaxatie. De Lirik wordt minimaal twee keer per jaar ingevuld en is niet ouder dan 9 maanden. De Lirik wordt als PDF in de GGW module geregistreerd. De Lirik wordt verder afgenomen bij koerswijzigingen, verwijzingen, vragen over de veiligheid en bij start en evaluatie van een ondertoezichtstelling en afsluiten. De gezinsmanager vult de Lirik in op basis van de informatie die hij verzameld heeft in een gesprek met de ouders, het kind of andere betrokkenen. De vragen in de Lirik zijn bedoeld als aandachtspunten.

⁷ De Pedagogische Visie bevat een normenset die aangeeft wanneer een kind veilig is. De minimale veiligheid wordt afgemeten aan negen onderdelen, zie paragraaf 1.4 op pagina 7.

⁸ De datum waarop de gezinsmanager met het gezin in gesprek gaat over de mogelijkheid om een Eigen Krachtconferentie in te zetten. Of dit aan het begin, aan het eind of in het midden van het proces is, is afhankelijk van het gezin. Maatwerk staat altijd voorop. Een EK-c wordt altijd voorgesteld en ingezet, tenzij er zwaarwegende tegenargumenten zijn of als het gezin het bijvoorbeeld (nog) niet wil.

⁹ De relationele functies van de gezinsleden worden vanuit FFPS belicht. Door nauwkeurig kennis te nemen van wat mensen zeggen en doen in een relatie, wordt duidelijk wie er meer invloed uitoefent of een stapje hoger staat in de

b. wordt het gezinspatroon/thema¹⁰ in kaart gebracht

9. Borging en generalisatie van veranderingen

a. Vaststellen van veranderingen (doelen behaald)

b. Borgingsplan opstellen

10. Werken als één team¹¹

Dataverzameling dossieronderzoek

Het dossieronderzoek is uitgevoerd in samenwerking met studenten van de Hogeschool van Amsterdam (HvA). Bij de teams uit cohort 1 zijn aselect 150 gezinnen gekozen. Bij de meting van de teams uit cohort 2 zijn eveneens 150 gezinsplannen geselecteerd. Voor de tweede ronde dataverzameling bij de teams van cohort 1 zijn 84 gezinsplannen aselect gekozen. Er zijn minder dossiers gecodeerd dan voorgenomen. Redenen hiervoor waren o.a. dat één gezin drie keer in het systeem voorkwam en drie keer in de steekproef zat. Dit gezin is meegeteld als 1 gezin. Daarnaast waren drie gezinnen uit de steekproef toch niet meegenomen in de nieuwe werkwijze. Van ongeveer 10 gezinnen was er geen digitaal dossier in de GGW module.

De steekproef stond gelijk aan 4 of 5 gezinnen van 4 of 5 gezinsmanagers per basisteam. Van elk team is in ieder geval de senior gezinsmanager in de steekproef genomen. Bij de gezinsmanagers is bij de eerste ronde dataverzameling het 1^e, 3^e en 5^e dossier genomen, bij de tweede steekproef juist het 1^e, 3^e en 5^e dossier van anderen. Gezinsdossiers staan op alfabetische volgorde in het registratiesysteem. Er is gebruik gemaakt van gezinnen die zich nog in een lopend traject bevinden, omdat ten tijde van de uitvoering van het onderzoek nog niet voldoende trajecten die binnen GGW waren gestart ook al waren afgesloten.

Tabel 4 Dataverzameling dossieronderzoek

Dataverzameling	Gepland	Gerealiseerd	
	N	N	%
November 2012	150	145	97%
Mei 2013	156	153	98%
Juni 2013	84	73	87%
totaal	390	371	95%

Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid

Voorafgaand aan de start van de dataverzameling zijn de beoordelaars getraind in het gebruik van het instrument. De gezinsdossiers zijn bij de eerste dataverzameling bestudeerd en gecodeerd door drie individuele beoordelaars. Bij de tweede dataverzameling door drie andere beoordelaars. De beoordelaars zijn voor het starten met coderen door de onderzoeker uitvoerig getraind in het gebruik van het codeerschema. Tevens is gedurende de dataverzameling de beoordeling gecontroleerd, daarnaast is bij onduidelijkheid overleg gevoerd met de onderzoeker.

De correlatie (R), intraclasscorrelatie (ICC) en Cohen's kappa zijn berekend voor verschillende onderdelen van het dossieronderzoek. Hieruit bleek dat het dossieronderzoek betrouwbare gegevens heeft opgeleverd; de beoordelaars hadden een hoge mate van overeenstemming bij het coderen. Zie bijlage I voor de exacte uitkomsten.

relatie en wie meer reactief is of een stapje lager staat (hiërarchie). Ook wordt merkbaar of het gedrag van het gezin de personen dichter bij elkaar brengt of ze uit elkaar drijft (in contact staan vs. op afstand houden).

¹⁰ Gezinspatronen / thema's zijn beschrijvingen van problematische patronen (gedrag, relaties, transerationaleel, hulpverlening etc.) op zo een manier dat de nobele (maar zeer misplaatste) intenties van gezinsleden daarin beschreven zijn.

¹¹ Over dit centrale element is geen informatie verzameld, omdat alleen de gezinsdossiers zijn bekeken. Hieruit kon geen informatie over het werken als één team worden gehaald.

2.2 Uitvoering Functional Family Parole Service

Het tweede deelonderzoek richtte zich specifiek op de uitvoering van Functional Family Parole Service. Deze methodiek voor casemanagement is een belangrijk onderdeel van GGW en voorziet in een intensieve ondersteuningsstructuur met bijbehorende kwaliteitsinstrumenten. Deze werkvorm is nieuw binnen jeugdzorg, vandaar de aparte aandacht hiervoor in dit implementatieonderzoek. De onderzoeksvragen waren:

- *In welke mate wordt er gebruik gemaakt van het FFPS kwaliteitsinstrumentarium?*
- *Welke scores leveren de instrumenten op?*

De kwaliteit en mate van de uitvoering van FFPS binnen GGW zijn geanalyseerd op basis van de afnamefrequentie en betekenis van de scores op het instrumentarium dat bij deze methodiek hoort. Voor GGW als geheel is zo een instrumentarium (nog) niet beschikbaar.

Instrumenten

Global Rating Measure (GRM)

De Global Rating Measure (GRM) is een instrument met 30 vragen over de toepassing van FFPS elementen *in het algemeen*. Er zijn vier categorieën met vragen; de drie FFPS fasen met specifieke vaardigheden beslaan elk een categorie en er is een categorie met algemene FFPS vaardigheden. Op elke vaardigheid kan de score 'niet goed', 'matig', 'goed' of 'heel goed' gegeven worden. De GRM is een instrument dat de mate van toepassing van FFPS door de gezinsmanager *in het algemeen* in kaart brengt. De eerste drie onderdelen meten de modeltrouw in de drie FFPS fasen. Daarna volgt een onderdeel met algemene FFPS vaardigheden en de laatste vraag van de GRM meet de FFPS toepassing in het geheel. De score per vraag kan variëren van niet goed (1) tot en met goed (4) en gaat over de mate van toepassing van FFPS. Hoe hoger de score, hoe meer de gezinsmanager conform FFPS werkt.

De GRM wordt elke drie maanden door de senior ingevuld over de gezinsmanager en door de hoofdsupervisor over de senior gezinsmanager. Door elk kwartaal een GRM in te vullen wordt de voortgang van de algemene toepassing van FFPS bijgehouden. De eerste keer wordt de GRM afgenomen na zes maanden.

Brief Implementation Checklist (BIC)

De Brief Implementation Checklist (BIC) is een lijst met acht factoren die bijdragen aan een gehele implementatie van FFPS. Dit zijn acht voorwaarden om FFPS goed uit te kunnen voeren. De senior gezinsmanager scoort per gezinsmanager welke van de acht punten zijn toegepast in het laatste gezinsgesprek. Deze score is gebaseerd op de inbreng van de gezinsmanager tijdens de FFPS supervisie over het *laatste gezinsgesprek* of op de observaties die de senior gedaan heeft in het geval van een schaduwgesprek. Elke factor van de BIC kan worden beoordeeld met 'wel toegepast' of 'niet toegepast':

- De gezinsmanager ziet de jongere en het gezin
- De gezinsmanager maakt beslissingen op basis van fase specifieke doelstellingen en gezinsbijeenkomsten
- De gezinsmanager behoudt een balanced alliance en matcht met het gezin.
- De gezinsmanager praat over/ tegen het gezin vanuit de krachten van het gezin.
- De gezinsmanager bekijkt de gezinsproblemen vanuit een relationeel perspectief.
- De gezinsmanager maakt casenotes en schrijft rapportages tijdig.
- De gezinsmanager bespreekt gezinnen tijdens de supervisie op een manier waarbij hij/zij gefocust is op de fase specifieke doelen en vaardigheden die hij/ zij heeft toegepast gedurende het gezinsgesprek.
- De contactfrequentie is gebaseerd op de mate van risico's en de fase waar het gezin in zit.

Adherence score

De Adherence score is de mate waarin de gezinsmanager werkt volgens FFPS. Deze score is gebaseerd op de inbreng van de gezinsmanager betreffende het *laatste gezinsgesprek* of op de observaties die de senior gedaan heeft in het geval van een schaduwgesprek. De score is een getal van nul tot drie, waarbij

nul staat voor het 'niet toepassen van FFPS' en drie staat voor het 'geheel toepassen van FFPS'. De Adherence score wordt na elk basisteamoverleg door de senior ingevuld over de gezinsmanager.

Over het algemeen heeft de gezinsmanager tijdens het laatste gesprek het model als volgt toegepast:

3 = Hij/ Zij heeft FFPS gedaan tijdens de laatste interactie met het gezin (75 – 100%).

2 = Hij/ zij paste FFPS toe tijdens het merendeel van de interactie met het gezin (50-75%).

1 = Hij/ zij paste FFPS soms toe tijdens de interactie met het gezin, het merendeel van de interactie was echter niet binnen het FFPS model (25-50%).

0 = Hij/ zij heeft FFPS niet toegepast tijdens de interactie (0-25%).

Casenotes

De casenotes van de teams uit cohort 1 en cohort 2 zijn ook verzameld. Aan de senior gezinsmanagers van deze teams is gevraagd deze gespreksverslagen op te sturen of deze te laten inzien en kopiëren door de onderzoeker. Ook van de hoofdsupervisors FFPS zijn casenotes ontvangen.

Op casenotes wordt onder meer ingevuld: de datum van het gesprek, de FFPS fase, wie aanwezig was bij het gesprek, hoe (een deel van) het gesprek is verlopen, welke FFPS technieken zijn ingezet, aan welke FFPS doelen is gewerkt, wat de krachten zijn in het gezin, welke gezinspatronen er zijn, welke relationele functies er zijn binnen het gezin en wat de voortgang is op de FFPS fase doelen.

Psychometrische kwaliteit instrumentarium

De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de instrumenten GRM, BIC en Adherence is niet bekend. Wel is gekeken naar de interne consistentie van de onderdelen van de GRM en de samenhang tussen de verschillende onderdelen (Rowland, 2009). De verschillende schalen hangen sterk met elkaar samen. Dat wil zeggen dat de scores op de vragen over de drie fases van FFPS nauw met elkaar verbonden zijn, én met de scores op de algemene toepassing van FFPS.

Dataverzameling kwaliteitsinstrumentarium

De gegevens voor dit onderdeel zijn verzameld via de teammanagers en senior gezinsmanagers uit de betreffende teams. Alle beschikbare gegevens zijn verzameld en geanalyseerd. De meeste casenotes zijn digitaal toegestuurd, de overige zijn op papier aangeleverd. De instrumenten zijn veelal ingescand en per e-mail toegestuurd¹², enkele zijn op papier aangeleverd.

In totaal zijn 350 casenotes, 76 Global Rating Measures, 183 Brief Implementation Checklists en 281 Adherence scores verzameld. Cohort 1 bestond uit 6 basisteams met in totaal ongeveer 40 gezinsmanagers, cohort 2 uit 13 basisteams met in totaal ongeveer 80 gezinsmanagers. Hoewel cohort 2 groter was dan cohort 1, werd het FFPS instrumentarium daar minder gebruikt.

Tabel 5 Dataverzameling FFPS Instrumentarium

Cohort	Meting 1*				Meting 2**			
	Casenotes N	GRM N	BIC N	Adherence N	Casenotes N	GRM N	BIC N	Adherence N
Cohort 1	179	20	141	216	94	28	42	46
Cohort 2	77	28	0	19				

* meting 1 heeft plaatsgevonden ong. 10 maanden na start GGW

** meting 2 heeft plaatsgevonden ong. 16 maanden na start GGW

¹² Sinds de zomer van 2013 worden de kwaliteitsinstrumenten en casenotes digitaal geregistreerd. In de toekomst kunnen de gegevens uit het registratiesysteem worden gehaald.

3. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten gepresenteerd van de eerste uitvoering van Generiek Gezinsgericht Werken bij Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam. Dit geeft een beeld van de uitvoering van GGW na de start van de implementatie. In onderdeel A komt aan de orde in welke mate de verschillende elementen van GGW reeds zijn terug te vinden in de dossiers. In onderdeel B wordt specifiek op de uitvoering van FFPS ingegaan. Aan de orde komen de scores van de gezinsmanagers op de verschillende modeltrouw instrumenten en de informatie uit de FFPS casenotes.

3.1 Uitvoering elementen GGW

Na een korte beschrijving van de gezinnen in de steekproef, worden de resultaten besproken. De resultaten zijn afzonderlijk weergegeven voor de twee cohorten en voor cohort 1 zijn de resultaten uitgesplitst per meetmoment. Cohort 1 meting 1 betreft de dataverzameling in november 2012, cohort 1 meting 2 de dataverzameling in juni 2013 en cohort 2 meting 1 betreft de eerste dataverzameling bij de teams van het tweede GGW cohort in mei 2013.

De resultaten worden besproken op basis van de indeling afkomstig uit het deelonderzoek naar de centrale elementen van GGW. Hoewel het gebruikte instrument nog niet exact overeenkwam met de uiteindelijke elementen en de operationalisatie daarvan, was het mogelijk de informatie te vertalen naar deze indeling. Deze is als volgt:

1. Gezinsgericht werken
2. Verbinden en motiveren gezin
3. Intensief casemanagement
4. Planmatig werken
5. Transparant werken
6. Gericht op veilige ontwikkeling kind
7. Versterken eigen krachten/betrekken netwerk
8. Relationale focus
9. Borging en generalisatie van veranderingen
10. Werken als één team

Beschrijving gezinnen

Met de invoering van GGW als basismethodiek zijn niet alleen nieuw aangemelde gezinnen gemoeid, ook bij gezinnen die al bij BJAA bekend waren is deze nieuwe werkwijze ingezet. De eerste ervaringen (op basis van de interne audit) leren dat er verschillen zijn voor de gezinsmanagers tussen het werken met deze 'oude' gezinnen en met gezinnen die nieuw bij BJAA worden aangemeld. Bij de gezinsrapportages is gekeken of het een bestaand of een nieuw gezin betrof. Het grootste deel van de steekproef bestond uit bestaande cliënten.

Bij BJAA wordt gewerkt met gezinnen in het 'vrijwillig' kader oftewel jeugdhulpverlening (JHV) en in het kader van jeugdbescherming (JB) en jeugdreclassering (JR). Het grootste deel van de gezinnen is vanuit jeugdhulpverlening bij BJAA terecht gekomen. Het aantal jeugdreclasseringzaken is het kleinst. De gezinnen bestaan gemiddeld uit ongeveer twee kinderen per gezin. Ongeveer een vijfde van de gezinnen is vanuit jeugdreclasseringskader bij BJAA betrokken, de overige gezinnen ongeveer gelijk vanuit jeugdbescherming of jeugdhulpverlening. De gezinnen uit de drie steekproeven wijken hierin niet van elkaar af.

Tabel 6 Gezinnen in Steekproef

	Kinderen per gezin		Oude gezinnen	Nieuwe gezinnen	JB	JHV	JR
	M	SD	%	%	%	%	%
Cohort 1 meting 1	1,88	1,03	59	41	36	47	17
Cohort 1 meting 2	1,83	1,06	69	31	45	35	20
Cohort 2 meting 1	1,97	1,26	84	16	46	34	18

3.1.1 Gezinsgericht werken

Een belangrijk kenmerk van GGW is het gezinsgericht werken. Op verschillende manieren is bekeken of uit de gezinsdossiers naar voren komt dat de gezinsmanager gezinsgericht werkt. Allereerst is gekeken of de onderdelen die expliciet het hele gezin betreffen zijn ingevuld. De gezinsmanagers maken bij bijna alle gezinsplannen een genogram van de gezinssamenstelling. De onderdelen 'opvoedingsrelatie' en 'partnerrelatie' van de situatiebeschrijving in de gezinsrapportage worden bijna altijd ingevuld. In de gevallen waar dit niet is ingevuld gaat het om gezinsplannen die ook op (meerdere) andere onderdelen niet zijn ingevuld. Bij bijna elke gezinsrapportage is ook een genogram ingevuld, zodat in kaart is gebracht hoe het gezin is samengesteld en wie deze personen zijn. In het merendeel van de plannen worden de gezinsleden uit het genogram ook opgenomen in de situatiebeschrijving. Hierbij was in een groot deel van de plannen ook duidelijk of de gezinsleden wilden meewerken of juist niet. Ook de patronen en thema's binnen het gezin worden in de gezinsrapportage ingevuld.

Ten tweede is, naast de gezinsgerichtheid in de gezinsplannen, ook gekeken of de gezinsmanagers daadwerkelijk met het hele gezin afspreken. Het blijkt dat niet bij alle gezinnen er afspraken hebben plaatsgevonden met het hele gezin tegelijk. Bij 40% van de gezinnen heeft ten minste één afspraak met het hele gezin plaatsgevonden in de eerste 10 maanden na de start met GGW. Bij meer dan de helft van de gezinnen blijkt dit niet uit de registratie. De gezinsmanagers gaan bij lang niet alle gezinnen met het hele gezin in gesprek. Een half jaar later is bij cohort 1 dit percentage toegenomen tot bijna 50%. Ook is gekeken of het lukt om te werken volgens het principe van één gezin, één plan, één medewerker. Bij het grootste deel van de gezinnen lukt het om één medewerker in te zetten. Bij de gezinnen waar meerdere gezinsmanagers betrokken waren, ging het bijna altijd om een tweede gezinsmanager in het gezin.

Tabel 7 Gezinsgericht werken

	Cohort 1 meting 1		Cohort 1 meting 2		Cohort 2 meting 1	
	N	%	N	%	N	%
Een gezinsplan aanwezig	142	98	72	96	152	99
Eén medewerker per gezin	-	-	56	77	128	84
Genogram ingevuld	120	95	65	92	128	84
Beschrijving gezinsleden in plan	96	76	51	72	107	70
Participatie gezinsleden beschreven	77	61	51	72	140	92
1 of meer afspraken met hele gezin tegelijk	72	40	35	49	61	40
Gezinspatroon beschreven	111	88	65	92	130	85

3.1.2. Aansluiten bij motivatie gezin

De gezinsmanagers zoeken aansluiting bij het gezin en motiveren hen voor hulpverlening. Om daadwerkelijk in contact met het gezin te komen, gaat de gezinsmanager zo snel mogelijk na aanmelding op huisbezoek. Door samen te werken met het gezin en door de inzet van cognitief gedragstherapeutische technieken uit de FFPS methodiek worden cliënten gemotiveerd actief mee te werken. Over de toepassing van FFPS gaat onderdeel B van dit rapport.

Zo snel mogelijk na aanmelding bij BJAA komt de gezinsmanager bij het gezin thuis. De eerste kennismaking is zo laagdrempelig mogelijk: face-to-face met het hele gezin. Uit de GGW module valt af te

lezen hoeveel dagen er zitten tussen de start van het traject¹³ – zoals ingevuld door de gezinsmanager- en het eerste contact. Er is gekeken naar de duur in dagen tussen de start van het BJAA traject en het eerste contactmoment, tussen de start en de match ('klik' tussen gezinsmanager en het gezin) en de start en de datum waarop de doelen uit het plan van aanpak zijn besproken. Dit zijn de meetmomenten die horen bij de fase van verbinden en motiveren. Alleen de gezinnen die nieuw bij BJAA zijn aangemeld nadat het team was gestart met GGW zijn bekeken, omdat de gegevens bij bestaande gezinnen geen goed beeld geven van de start van het traject¹⁴.

Bij cohort 1 meting 1 is bij 50% van de nieuwe gezinnen binnen 7 dagen het eerste contact. Bij 75% binnen 15 dagen. Bij cohort 1 meting 2 is bij 50% van de nieuwe gezinnen binnen 6 dagen het eerste contact. Bij 75% binnen 15 dagen¹⁵. Bij cohort 2 is bij 50% van de nieuwe gezinnen binnen 8 dagen eerste contact. Bij 75% binnen 14 dagen. Er zijn dus geen verschillen tussen de cohorten en er is nog weinig verbetering te zien bij cohort 1. Het lukt de gezinsmanagers nog niet altijd om snel in contact te komen met elk gezin.

Tabel 8 Duur in dagen tot contact, match en bespreken doelen bij tijdens GGW gestarte gezinnen

# dagen	Cohort 1 meting 1		Cohort 1 meting 2		Cohort 2 meting 1	
	N=58		N= 28		N=24	
	M	SD	M	SD	M	SD
Tussen start en eerste contact	15	20,46	17	31,67	11	11,82
Tussen start en match/klik	22	21,36	28	35,65	26	22,51
Tussen start en doelen besproken	43	30,65	42	43,01	36	28,10
Tussen start en start hulpverlening	64	61,03	57	55,96	64	68,77

In de GGW module is niet alleen gekeken naar de duur tot het eerste contact, maar ook hoe vaak er sprake was van een huisbezoek. Bij een opvallend groot deel van de gezinnen was nog geen huisbezoek geregistreerd. Bij het tweede meetmoment bij cohort 1 is het aantal gezinnen waar nog geen huisbezoek is geregistreerd gedaald van 32% naar 23%, zie tabel 9.

De tweede fase van casemanagement vangt aan zodra bij het gezin passende hulpverlening wordt ingezet. Vanuit FFPS duurt de eerste fase ongeveer 6 weken (42 dagen). In de metingen is het moment waarop de hulpverlening start het moment dat fase 2 start. Dit ligt bij beide cohorten na 10 maanden GGW op ongeveer 64 dagen. Bij het tweede cohort is de duur een half jaar later afgenomen tot 57 dagen. De duur van fase 1 is in de praktijk dus langer dan de duur die er voor staat als uitgangspunt. Bij ruim 40% van de gezinnen die volgens de registratie al in fase 2 zitten, duurde de eerste fase 42 dagen of korter in de eerste 10 maanden dat de teams met GGW werkten. Bij het eerste cohort is een positieve ontwikkeling te zien, een half jaar later is dit gestegen naar 61% (zie tabel 9).

Tabel 9 Huisbezoeken en duur fase 1 bij tijdens GGW gestarte gezinnen

	Cohort 1 meting 1	Cohort 1 meting 2	Cohort 2 meting 1
Géén huisbezoeken geregistreerd	32%	23%	43%
Duur fase 1 ≤ 6 weken	43%	61%	42%

3.1.3 Intensief casemanagement

De GGW gezinsmanagers voeren intensief casemanagement uit. Zij zijn zelf geen hulpverlener en nemen niet over van de gezinnen, maar hebben intensief contact met het gezin om de zorgen en krachten in kaart te brengen en te bespreken met het gezin. Indien nodig, zetten zij passende hulp in. Gedurende de

¹³ Dit is het moment dat de cliënt bij BJAA wordt aangemeld met of zonder maatregel.

¹⁴ Bij 'oude gezinnen' lagen startdatum, datum eerste contact en datum match vaak alledrie op de datum van de start met GGW.

¹⁵ Er zaten twee gezinnen bij waar het aantal dagen erg hoog lag, hier lag het aantal dagen op 112 en 129 dagen. Indien zij buiten beschouwing worden gelaten, is het eerste contact bij 75% van de gezinnen binnen 15 dagen.

uitvoering van hulp door anderen blijven de gezinsmanagers het gezin motiveren en zorgen ze dat zij blijven meewerken aan de hulp.

Inzetten van (juiste) hulpverlening

Voor de aanpak van de risicofactoren en ter versterking van de beschermende factoren zoekt de gezinsmanager programma's en behandelaars die passen bij de jongere. Deze interventies voert hij niet zelf uit. De gezinsmanagers dragen zorg dat deze interventies tijdig worden ingezet. Bij ruim de helft van de gezinnen start de hulpverlening binnen twee weken na de verwijzing. Bij cohort 1 is dit na een half jaar toegenomen tot driekwart van de gezinnen. Binnen een maand na de verwijzing is bij driekwart van de gezinnen hulpverlening gestart.

Tabel 10 Duur tussen verwijzing en start hulpverlening

	Cohort 1 meting 1			Cohort 1 meting 2			Cohort 2 meting 1		
	n	<14	<30	n	<14	<30	n	<14	<30
# Dagen tussen verwijzing en start hulpverlening	14	50%	71%	19	74%	74%	19	58%	74%

Volgen van de voortgang

De gezinsmanagers houden de voortgang van veiligheid in het gezin bij middels de Veiligheidslijn en de voortgang op het einddoel middels de Centrale Lijn. Bij het eerste meetmoment, was dit instrument nog niet goed geïmplementeerd waardoor er geen informatie beschikbaar was, bij het tweede meetmoment wel. De gezinsmanagers scoren voor bijna alle gezinnen deze twee instrumenten. De intensiteit waarmee zij dat doen is erg wisselend, dit is echter mede afhankelijk van de fase van begeleiding waarin het gezin zich bevindt.

Tabel 11 Monitoren voortgang gezin door gezinsmanagers

	Cohort 1 meting 1		Cohort 1 meting 2		Cohort 2 meting 1	
Gezinsmanager gebruikt Veiligheidslijn	-	-	73	97%	148	97%
Gezinsmanager gebruikt Centrale lijn	-	-	73	97%	145	95%

Uitvoerdersoverleg

Het uitvoerdersoverleg (UVO) is een multidisciplinaire bespreking met het gezin en alle betrokkenen om samen met het gezin te komen tot één afgestemde en sluitende aanpak en een heldere regievoering en tegelijkertijd het gezin en de uitvoerders maximaal gemotiveerd te krijgen en te houden. Bij de dossieranalyse is gekeken hoeveel overleggen er zijn geregistreerd. Het gaat hierbij om 1) overleggen tussen de gezinsmanager en (één of meer) andere hulpverlener(s), 2) het aantal overleggen waarbij naast de andere hulpverlener(s) ook het gezin aanwezig was. Het begrip uitvoerdersoverleg is hier dus breed uitgelegd. In de meeste gezinsplannen stonden geen uitvoerdersoverleggen vermeld. Of dit ook betekende dat zij niet hebben plaatsgevonden is onduidelijk. Indien er wel UVO's vermeld stonden, dan was bij cohort 1 het gezin daarbij niet altijd aanwezig, bij cohort 2 wel.

Tabel 12 Aantal georganiseerde uitvoerdersoverleggen (UVO's) per gezin

	Cohort 1 meting 1		Cohort 1 meting 2		Cohort 2 meting 1	
Geen UVO	67	53%	72	99%	136	89%
1 of meer UVO's genoteerd	59	47%	1	1%	15	10%
Gezin aanwezig bij UVO	26	21%	1	1%	14	10%

Escaleren van kwesties

Systeemcondities zijn knelpunten die worden veroorzaakt door een vast kader van waaruit wordt gewerkt. Er kan bijvoorbeeld een wachttijd bestaan voor de interventie die het best past bij de hulpvraag van het kind, waardoor de gewenste hulp niet tijdig beschikbaar is. Ook kan het zijn dat alleen een tweede keuze interventie beschikbaar is. Indien de gezinsmanager dit niet zelf kan oplossen, neemt de teammanager deze taak op zich. Hierbij wordt gekozen voor een structurele oplossing door de oorzaak of het onderliggende patroon aan te pakken. Bij BJAA worden deze systeemcondities, indien zij niet door de uitvoerend medewerkers kunnen worden opgelost, als een 'kwestie' doorgezet naar de teammanager. Dit proces wordt escaleren genoemd. Zo worden systeemcondities, veroorzaakt door onderliggende patronen, permanent aangepast, in plaats van het wegwerken van gevolgen. De gezinsmanager is inhoudelijk de deskundige en de teammanager/regiomanager is procesmatig verantwoordelijk. De teammanagers kunnen deze kwesties vastleggen in het programma Redmine. Deze kwesties zijn meegenomen in het rapport invoering GGW (Busschers, Dinkgreve & Boendermaker, *in voorbereiding*).

Schone en warme overdracht

Gezinsmanagers werken veel samen met andere hulpverleners, zodat zij de juiste zorg aan de gezinnen kunnen bieden. Daarbij is het essentieel dat alle informatie in één keer en correct wordt overgedragen. Samenwerking is hiervoor noodzakelijk. De gezinsmanager is verantwoordelijk voor een overdracht waarbij geen informatie verloren gaat (schone overdracht). Bij voorkeur gebeurt dit in overleg met de betreffende hulpverlener (warme overdracht). Bij de eerste ronde dataverzameling is getracht dit te herkennen in de gezinsrapportage, maar dit bleek niet goed te achterhalen. Bij de tweede ronde dataverzameling is dit onderdeel daarom buiten beschouwing gelaten. Het was niet mogelijk informatie hierover uit de gezinsrapportage en GGW module te halen.

3.1.4 Planmatig werken

Het plan van aanpak binnen de gezinsrapportage bestaat uit verschillende onderdelen die samen één geheel vormen. Deze onderdelen worden daarom in samenhang besproken.

Informatie uit de reden van aanmelding, de LIRIK, de gezinspatronen en de zorgen en krachten op de negen normen van de Pedagogische Visie worden in het gezinsplan bijeen gebracht, geanalyseerd en vertaald in een Centrale lijn. De Centrale Lijn is de term die gehanteerd wordt voor een haalbaar einddoel, waar de gezinsmanager samen met het gezin aan werkt, zodat het gezin zonder BJAA verder kan. De Centrale Lijn wordt opgesteld met het gezin en vastgesteld in het basisteamoverleg. Samen met het gezin wordt een plan opgesteld met concrete doelen. Deze doelen worden SMART geformuleerd. Tezamen dragen de doelen bij aan het behalen van het einddoel.

De Centrale Lijn in het plan van aanpak hangt samen met het gezinspatroon en thema. Gezinspatronen en thema's zijn beschrijvingen van problematische patronen (gedrag, relaties, transgenerationeel, hulpverlening etc.) op zo een manier dat de positieve bedoeling van het - negatieve - handelen van de gezinsleden beschreven wordt. Dit wordt binnen FFPS aangeduid als het zoeken naar de 'nobel intentions' van gezinsleden met negatief gedrag.

In bijna alle gezinsplannen was een Centrale Lijn opgesteld. Ook concrete doelen werden in bijna alle gezinsplannen opgesteld. Deze doelen pasten bij de zorgen en krachten die aan de hand van de negen normen van de Pedagogische Visie in kaart waren gebracht. Ook het gezinspatroon en de gezinsthema's zijn opgesteld in de gezinsrapportages. Opvallend is dat niet alle doelen binnen de Centrale Lijn vielen. Dat wil zeggen dat deze doelen geen onderdeel vormden van het gestelde einddoel. Er was geen samenhang. Bij cohort 1 bleek bij de eerste meting bij bijna de helft van de plannen (45%) er één of twee doelen niet duidelijk binnen de centrale lijn te passen. De doelen waren gericht op zaken die niet in de Centrale Lijn genoemd waren. Een half jaar later kwam dit veel minder voor (26%). Bij de gezinsmanagers uit cohort 2 pasten bij meer dan de helft van de gezinsplannen alle doelen binnen de centrale lijn. Bij de andere helft van de gezinsplannen omvatte de Centrale Lijn niet alle elementen waarop de doelen gericht waren.

De doelen worden in de rapportage opgesteld in een schema. In dit schema dient te worden aangegeven *wie wat wanneer* moet doen. Echter, niet alle onderdelen van dit schema zijn consequent gebruikt. Het

concreet –volgens SMART wijze- formuleren van de doelen gebeurde niet altijd. Vaak was niet bij alle doelen zowel duidelijk *wie* iets moet doen, *wat* diegene moet doen én *wanneer* dat moet gebeuren.

Tabel 13 Opstellen Plan van aanpak in gezinsrapportage

	Cohort 1 meting 1		Cohort 1 meting 2		Cohort 2 meting 1	
	N	%	N	%	N	%
Centrale lijn opgesteld	121	96	67	93	146	96
Doelen opgesteld	120	95	71	99	147	96
Gezinspatroon ingevuld	111	88	65	92	130	85
Doelen passen binnen Centrale Lijn	41	33	37	52	93	62
Doelen sluiten aan bij Pedagogische Visie	115	92	68	96	106	76

3.1.5 Transparant werken

De gezinsmanager werkt binnen GGW op een open en transparante wijze met het gezin. Samen met het gezin wordt allereerst bepaald waar het om gaat (maatwerk). Samen worden doelen opgesteld die hierbij aansluiten. Het gezinsplan wordt geschreven in de taal van het gezin, dat wil zeggen dat het taalgebruik begrijpelijk is voor het gezin. Uitgangspunt hierbij is dat de gezinsmanager werkt met het plan op tafel zodat de doelen en de actieagenda contant duidelijk zijn voor het gezin. In het format van het gezinsplan is hiertoe een onderdeel toegevoegd, waarbij gevraagd wordt aan te geven óf en wanneer er een akkoord is. Dit hoeft alleen ingevuld te worden als een externe rapportage wordt gemaakt, bijvoorbeeld voor de rechtbank. In de GGW module wordt tevens geregistreerd op welke datum de doelen uit het gezinsplan met het gezin zijn besproken. Dit is de datum dat de Centrale Lijn en de doelen van het gezinsplan voor het eerst zijn besproken met het hele gezin.

In het gezinsplan zelf werd in ruim de helft van de plannen niet ingevuld of het gezin akkoord ging met het opgestelde plan. Dit hoeft echter ook niet altijd in het recente plan te staan. Indien dit onderdeel wel was ingevuld, stond er meestal dat het gezin akkoord ging. Soms staat expliciet vermeld dat niet alle gezinsleden akkoord gaan, maar sommigen wel. Bijna nooit staat er dat het gezin niet akkoord ging.

In de GGW module staat op welke datum de gezinsmanagers de doelen met het gezin besproken hebben, bij 84% van de gezinnen is dit ingevuld. De gemiddelde duur tot het bespreken van de doelen lag bij cohort 1 op 42 dagen (6 weken) en bij cohort 2 op 36 dagen (5 weken)¹⁶. Deze informatie geeft echter nog geen goed beeld of daadwerkelijk met het plan op tafel is gewerkt. Het gaat hier namelijk niet om één moment waarop de doelen en Centrale Lijn zijn besproken. Het is onduidelijk of daarna nog aanpassingen zijn gedaan of dat er doelen zijn toegevoegd en dit wederom is besproken met het gezin.

Tabel 14 Transparant werken met gezin

	Cohort 1 meting 1		Cohort 1 meting 2		Cohort 2 meting 1	
	N	%	N	%	N	%
Doelen besproken met gezin	108	74	63	84	129	84
Gemiddeld aantal dagen tussen start en doelen besproken	43		42		36	
Gezin is akkoord met doelen	40	32	13	18	19	12
Gezin niet akkoord met doelen	3	2	3	4	2	1
Sommige gezinsleden wel, sommige niet akkoord	8	6	6	8	7	5
Onduidelijk of gezin akkoord is	5	4	2	3	28	11
Niets ingevuld	70	56	42	58	97	64

3.1.6 Veilige ontwikkeling van het kind

Centraal bij GGW staat het doel van BJAA: Ieder kind veilig! De veiligheid van de kinderen in het gezin wordt in kaart gebracht en beschreven in het gezinsplan. Er zijn verschillende onderdelen die samen de

¹⁶ Ook hier is alleen gekeken naar gezinnen die bij BJAA zijn aangemeld nadat gestart was met GGW.

situatie in kaart brengen. Het gaat hier over de gestructureerde beschrijving van de gezinssituatie, de negen normen van de Pedagogische Visie en de Lirik. De Veiligheidslijn in de GW module maakt de voortgang op de veiligheid inzichtelijk.

Beschrijving gezinssituatie

Het gezinsplan bevat een beschrijving van de gezinssituatie. Deze bestaat uit verschillende onderdelen die grotendeels overeenkomen met de normen van de Pedagogische Visie. Deze onderdelen zijn de kopjes in het gezinsplan waar de gezinsmanagers de beschikbare en relevante informatie invullen. Indien er geen relevante informatie is, dient dit aangegeven te worden. Zo wordt duidelijk op welke onderdelen er zorgen en krachten zijn en op welke onderdelen niet. Indien een kopje niet is ingevuld is niet duidelijk of er geen problemen spelen of dat de gezinsmanager dit (nog) niet heeft uitgevraagd. De beschrijving van de situatie komt in het gezinsplan als samenvatting terug als schema met daarin overzichtelijk alle zorgen en krachten.

Er is gekeken naar het gebruik van het format van het gezinsplan, niet naar de inhoud van de informatie. Van de elf onderdelen, werden er negen zeer consequent ingevuld, bij meer dan 95% van alle gezinsplannen zijn deze ingevuld. De twee onderdelen die het minst vaak worden ingevuld zijn 'overlast problematiek' en 'politie en justitiële contacten'. Deze kopjes werden in ongeveer 20% van de gezinsplannen niet ingevuld.

Tabel 15 Gebruik kopjes gezinsplan t.b.v. beschrijving gezinssituatie

	Cohort 1 meting 1		Cohort 1 meting 2		Cohort 2 meting 1	
	N	%	N	%	N	%
Overlast problematiek	93	74%	59	81%	117	77%
Politie en justitiële contacten	108	86%	59	81%	133	88%

Pedagogische Visie: een normenset voor veilig opgroeien en ontwikkelen

Zoals al eerder aan de orde kwam, hanteert BJAA de Pedagogische Visie: een normenset voor het veilig opgroeien van kinderen. De Pedagogische Visie van BJAA beschrijft de normen voor de beoordeling of een opvoedsituatie zodanig is, dat een kind zich veilig kan ontwikkelen. De minimale veiligheid wordt afgemeten aan negen onderdelen. In het gezinsplan komt dit terug in het schema 'Veiligheid'. Dit schema bestaat uit negen onderdelen die overeenkomen met de negen normen. Per onderdeel brengt de gezinsmanager de krachten en zorgen van het gezin in beeld. Dit is een samenvatting van de punten die eerder in de rapportage uitgebreider beschreven zijn bij de beschrijving van de gezinssituatie (vorige paragraaf).

Bij een klein deel van de gezinsplannen was het schema Veiligheid niet ingevuld. Bij een deel daarvan ging het om gezinsdossiers die voor het overige deel ook nauwelijks ingevuld waren. Bij een groot deel was het schema niet volledig ingevuld. 'Niet volledig' betekent hier dat er minimaal één onderdeel leeg was gelaten. Het minst vaak werden de zorgpunten bij *adequate verzorging* (63%), *structuur* (67%), *educatie* (67%) en *respectvolle leefomgeving* (70%) ingevuld. Mogelijk doordat er op deze gebieden niet vaak zorgen waren, maar zoals hierboven uitgelegd, is dat niet zeker; het is ook mogelijk dat er geen informatie is verzameld over dit deel.

De gezinsmanagers van cohort 1 zijn een half jaar later de Pedagogische Visie beter gaan gebruiken dan zij voorheen deden. Alle onderdelen worden vaker ingevuld, alleen de krachten bij het onderdeel '*psychische problematiek opvoeders*' verdienen nog steeds meer expliciete aandacht. De zorgen op deze norm worden wel in kaart gebracht. Bij cohort 2 zijn ook de gebieden *adequate verzorging*, *respectvolle leefomgeving*, *structuur* en *psychische problematiek opvoeders* onderbelicht. Hier werden in maximaal 70% van de gezinsrapportages zorgen en krachten ingevuld.

Tabel 16 Gebruik Pedagogische Visie: Normenset voor veilig opgroeien en ontwikkelen

Onderdeel van Pedagogische Visie	Cohort 1 meting 1		Cohort 1 meting 2		Cohort 2 meting 1	
	zorgen	krachten	zorgen	krachten	Zorgen	krachten
	%	%	%	%	%	%
Leeftijdsadequate ontwikkeling	85	84	88	92	90	84
Adequate verzorging	63	85	75	90	59	86
Veilige fysieke omgeving	79	73	89	81	77	75
Continuïteit en stabiliteit	81	81	90	83	80	76
Respectvolle leefomgeving	70	72	78	82	69	70
Geborgenheid	69	77	81	88	73	82
Structuur	67	77	76	75	67	67
Educatie	67	79	75	85	76	80
Psychische problematiek opvoeders	78	61	83	63	66	42

Risicotaxatieinstrument Lirik

Het Licht instrument risicotaxatie kindveiligheid (Lirik) wordt binnen GWG gebruikt als hulpmiddel om een inschatting te maken van de veiligheid. De gezinsmanager vult de Lirik in op basis van de informatie die verzameld is in gesprek met de ouders, het kind of andere betrokkenen. De Lirik wordt minimaal twee keer per jaar ingevuld en mag niet ouder zijn dan 9 maanden.

Bij de start wordt de Lirik door de gezinsmanagers bijna altijd ingevuld en aan het gezinsdossier toegevoegd. Bij bijna alle gezinnen is minimaal één keer de Lirik ingevuld. Bij cohort 2 lag het percentage net wat lager, op 89%. Na negen maanden werd de Lirik opnieuw gebruikt, bij cohort 1 zat bij 11% van de gezinnen meer dan 9 maanden hiertussen. Een half jaar later bij 24% van de gezinnen waar een tweede Lirik was ingevuld. Bij cohort 2 was bij 15% van de gezinnen de tussenliggende termijn groter dan negen maanden. Daarnaast was bij een aantal gezinnen meer dan negen maanden verstreken sinds de laatste Lirik maar was er nog geen nieuwe Lirik ingevuld. Bij cohort 1 is bij 7 gezinnen geen nieuwe Lirik na 9 maanden, 2^e meting bij 12 gezinnen en bij cohort 2 komt dit bij 28 gezinnen voor. Het totale deel van de gezinnen waar niet aan normen voor gebruik Lirik is voldaan is bij cohort 1 meting 1 14%, daarna is het opgelopen tot 32%. Bij cohort 2 is in totaal bij 33% van de gezinnen niet voldaan.

Bij een derde van de gezinnen was geen recent afgenomen Lirik of er zaten meer dan 9 maanden tussen de verschillende momenten waarop een Lirik was ingevuld. Het gebruik van de Lirik gedurende de BJAA begeleiding schiet dus nog tekort, hoewel bij aanvang de Lirik wel wordt gebruikt.

Op basis van de ingevulde informatie, geeft de gezinsmanager met de Lirik een concluderend oordeel over de huidige veiligheidssituatie. De conclusie valt binnen één van de volgende vijf categorieën:

- levensbedreigende situatie of direct fysiek gevaar
- feitelijk aangetoonde kindermishandeling
- mogelijk sprake van kindermishandeling
- geen aanwijzingen voor kindermishandeling
- onvoldoende informatie voor oordeel

De gezinsmanagers uit cohort 1 concluderen bij ongeveer de helft van de gezinnen (50%) dat er mogelijk sprake is van kindermishandeling. Bij een vijfde deel (16-21%) van de gezinnen is er sprake van een levensbedreigende situatie, direct fysiek gevaar of feitelijk aangetoonde kindermishandeling. In bijna 30% van de gezinnen zijn er geen aanwijzingen voor kindermishandeling. Soms geeft de gezinsmanager aan over onvoldoende informatie te beschikken om tot een oordeel te komen, zie tabel 19.

Tevens wordt een oordeel gegeven over de risico's voor de jeugdige op het moment van afnemen en bij voorziene veranderingen in de toekomst. De risico's voor de jeugdige *op dit moment* en *bij voorziene veranderingen in de toekomst* kunnen worden ingeschaald op: zeer groot – groot – reëel – klein. Bij de helft van de gezinnen bestaat er op het moment van afname van de Lirik een niet-geringe kans

op kindermishandeling; bij 34% van de gezinnen geeft de gezinsmanager aan dat er een reële kans bestaat; bij 16% van de gezinnen geeft de gezinsmanager aan dat er een grote of zeer grote kans bestaat. Bij de andere helft is er een kleine kans. De risico-inschatting voor de toekomst laat een soortgelijk beeld zien. Bij ongeveer de helft van de gezinnen wordt de kans klein geschat, bij de andere helft een reële of grote kans op kindermishandeling.

Tabel 17 Risico op kindermishandeling o.b.v. Lirik bij start

	Cohort 1 meting 1	Cohort 1 meting 2	Cohort 2 meting 1
Huidig risico			
- Groot	16%	22%	20%
- Reëel	34%	44%	29%
- Klein	50%	34%	50%
Toekomstig risico			
- Groot	12%	17%	13%
- Reëel	38%	43%	32%
- Klein	47%	40%	54%

Op basis van de zorgen en krachten op de negen normen van de Pedagogische Visie, samen met de informatie uit de Lirik wordt een conclusie geschreven over de veiligheid van de kinderen in het gezin. Het blijkt dat deze conclusie bij de meeste dossiers is ingevuld. Hierbij wordt het huidige risico beschreven, maar bij een groot deel van de gezinsplannen is onduidelijk of er ook een toekomstig risico aanwezig is.

Veiligheidslijn

De Veiligheidslijn (VL) scoort de gezinsmanager altijd op het moment dat er face-to-face contact is geweest met het gezin of wanneer er informatie van derden is verkregen die iets doet met het beeld van de score op de veiligheidslijn. De Veiligheidslijn wordt ingevuld naar de huidige situatie van alle kinderen. Een 6 op de Veiligheidslijn betekent voldoende veilig.

Bij de eerste meting bij cohort 1 zijn gegevens van de Veiligheidslijn nog niet meegenomen, omdat destijds deze meting nog niet voldoende in gebruik was. Bij het tweede meetmoment van dit cohort bleek dat de Veiligheidslijn wel werd gebruikt. Ook de gezinsmanagers uit cohort 2 gebruiken de Veiligheidslijn om de voortgang op veiligheid te monitoren, zie tabel 11.

De eerste score die was gegeven op de Veiligheidslijn is in beide cohorten gemiddeld ongeveer 5, op een schaal van 1 tot 10. Dat houdt in dat de veiligheidssituatie van de kinderen (net) niet voldoende is. Wanneer echter een onderscheid wordt gemaakt tussen gezinnen van voor en na de start van GGW, wordt inzichtelijk de gezinnen die nieuw zijn logischerwijs lager scores op veiligheid. Hier is de situatie volgens de gezinsmanagers minder veilig. Het gemiddelde ligt op 4,4 en 4,1 op een schaal van 1 tot 10, zie tabel 18.

Tabel 18 Veiligheidsscore bij aanvang

	Cohort 1 meting 2		Cohort 2 meting 1	
	M	SD	M	SD
1 ^e score veiligheid bij bestaande gezinnen	4,7	1,11	5,2	1,33
1 ^e score Veiligheid bij nieuwe gezinnen	4,4	0,91	4,1	1,22

Wanneer de risicotaxatie op basis van de Lirik wordt vergeleken met de eerste score op de Veiligheidslijn is er geen duidelijke samenhang tussen de score op de veiligheidslijn en de conclusie op de Lirik, zie tabel 19. Er is niet lager gescoord op de Veiligheidslijn wanneer de conclusie van de Lirik direct fysiek gevaar of aangetoonde kindermishandeling was, dan wanneer er geen aanwijzingen waren voor kindermishandeling.

Tabel 19 Samenhang risicotaxatie o.b.v. Lirik en score Veiligheidslijn bij start

Conclusie o.b.v. Lirik	Cohort 1 meting 1		Cohort 1 meting 2		Cohort 2 meting 1	
	VL*	Score	N	Score VL	VL	Score
	N	M / SD		M/ SD	N	M/ SD
Levensbedreigende situatie of direct fysiek gevaar	4	-	2	5,5/ 0,71	4	5,8/ 0,5
Feitelijk aangetoonde kindermishandeling	16	-	13	4,6/ 0,87	13	5,7/ 0,90
Mogelijk sprake van kindermishandeling	65	-	36	4,5/ 1,05	40	4,3/ 1,33
Geen aanwijzingen voor kindermishandeling	37	-	17	5,0/ 1,03	44	5,6/ 1,13
Onvoldoende informatie voor oordeel	4	-	2	4,5/ 0,70	4	3,4/ 1,18
Onduidelijk	5	-	0	-	27	4,8/ 1,44

* In november 2012 waren de scores op de Veiligheidslijn nog niet beschikbaar

Tabel 20 Gebruik instrumenten om veiligheid in kaart brengen

	Cohort 1 meting 1		Cohort 1 meting 2		Cohort 2 meting 1	
	N	%	N	%	N	%
Lirik ingevuld	138	95	71	96	136	89
Schema Pedagogische Visie:						
- volledig ingevuld	45	36	27	38	25	16
- deels ingevuld	75	60	42	59	123	81
- niet ingevuld	6	4	2	3	5	3
Conclusie veiligheid ingevuld	115	91	65	90	135	88
Gemiddelde eerste score Veiligheidslijn nieuw gezin			4,45		4,10	
Gemiddelde eerste score Centrale Lijn nieuw gezin			4,00		3,50	

3.1.7 Eigen kracht/betrekken netwerk

Binnen GGW worden de krachten van het gezin benut, onder andere door het netwerk van het gezin te betrekken. De centrale gedachte is dat het gezin zelf de regie behoudt en zo ook zelf verantwoordelijkheid neemt, gebruikmakend van de wijsheid en beschikbaarheid van het eigen sociale netwerk. Dit kan door het organiseren van een Eigen Kracht-conferentie (EK-c).

Het onderdeel 'eigen netwerk' is in het gezinsplan bijna altijd ingevuld, hieruit blijkt dat bijna alle gezinnen over een sociaal netwerk beschikken. Dit kan een klein of een groot netwerk zijn, bestaande uit familie, vrienden, kennissen en/of burens. Bij een klein deel van de gezinnen zijn, naast leden van het kerngezin ook personen uit het netwerk betrokken bij de doelen in het plan van aanpak. Bij cohort 1 was dit in 11% van de gezinsplannen het geval. Hierbij ging het de eerste keer in 7 gevallen om familieleden, 3 keer om vrienden, 2 keer om pleegouders en 1 keer om burens. Bij de tweede keer alleen om familieleden. Bij cohort 2 werd bij 24% van de gezinnen iemand uit het netwerk betrokken bij de doelen. Hier ging het eveneens voornamelijk om familieleden, zoals een opa, oma of tante.

De bedoeling bij GGW is om bij elk gezin de inzet van een EK-c te overwegen. Dit kan op twee plekken worden genoteerd; in het gezinsplan en in de GGW module. Na ongeveer 10 maanden GGW lag bij beide cohorten het totaal op ruim 40% van de gezinnen waar EK-c was overwogen. Bij de tweede meting in cohort 1 is dit gestegen tot 60% van de gezinnen. Ook het aantal daadwerkelijk georganiseerde EK-c's was niet eenduidig in het gezinsplan of de GGW module vermeldt. In totaal is er bij ruim een kwart van alle gezinnen een EK-c georganiseerd en tevens geregistreerd in het gezinsplan en /of de GGW module. Bij cohort 1 lag dit percentage bij de eerste meting een stuk lager.

Tabel 21 Betrekken van netwerk en inzet Eigen Kracht-conferentie

	Cohort 1 meting 1		Cohort 1 meting 2		Cohort 2 meting 1	
	N	%	N	%	N	%
Netwerk in kaart gebracht	123	98	69	97	146	96
Netwerk aanwezig	111	88	49	69	125	91
Netwerk betrokken bij doelen	14	11	8	11	36	24
In GGW gezinsplan: EK-c overwogen	39	31	14	20	40	26
In GGW gezinsplan: EK-c ingezet	-	-	-	-	33	22
In GGW gezinsplan: EK-c plan gemaakt	13	10	8	11	15	10
In GGW gezinsplan: EK-c plan nageleefd	10	8	6	8	12	8
In GGW module: EK-c besproken	48	33	28	37	52	34
In GGW module: EK-c ingezet	16	11	15	20	16	10
Totaal: EK-c besproken	61	42	48	64	66	43
Totaal: EK-c ingezet	19	13	21	28	40	26

3.1.8 Relationale focus

De gezinsmanagers analyseren de patronen in het gezin en kijken naar terugkerende thema's die een rol spelen in het gezin. In de gezinsrapportage is een kopje *gezinspatronen*. Dit onderdeel van het gezinsplan wordt bijna altijd ingevuld. Na 10 maanden was dit het geval bij 85 tot 88%, bij cohort 1 een half jaar later in 92% van de gezinsplannen. Daarnaast worden vanuit FFPS de relationele en hiërarchische verhoudingen in kaart gebracht. Hierover staat meer in onderdeel B.

3.1.9 Borging

De missie van BJAA is om kinderen blijvend veilig te houden. Borging van de veranderingen is daarom cruciaal. Ter bevordering wordt voor afsluiting door het gezin en de gezinsmanager een borgingsplan opgesteld. Bij dit onderzoek is echter gekeken naar lopende trajecten, hier was de borgingsfase nog niet aangebroken en dus was er nog geen borgingsplan opgesteld.

3.1.10 Werken als één team

De uitvoering van GGW wordt continu gestimuleerd en gemonitord in het wekelijkse basisteamoverleg, zoals beschreven in de inleiding van dit rapport. Onderdeel van dit overleg is de supervisie op de toepassing van FFPS. Het gebruik en de uitkomsten van het FFPS kwaliteitsinstrumentarium is terug te vinden in onderdeel B van dit rapport.

3.2 Uitvoering FFPS

In dit deel van de resultaten wordt weergegeven wat in de eerste periode van uitvoering uit de gebruikte FFPS modeltrouw instrumenten blijkt en welke informatie uit de verzamelde casenotes geeft ten aanzien van de uitvoering van FFPS. Deze resultaten gaan dus over de uitvoering van FFPS, dat een onderdeel vormt van GGW.

Frequentie

Het is de bedoeling de eerste Global Rating Measure (GRM) af te nemen 6 maanden na de start met FFPS, vervolgens wordt per 3 maanden. Bij de teams uit inrolcohort 1 is na ongeveer 10 maanden bij 20 personen eenmaal de GRM afgenomen. Er zijn GRM scores van 16 gezinsmanagers en 4 senior gezinsmanagers. In het daarop volgende half jaar zijn er in totaal 28 GRM's ingevuld bij 22 personen. Er zijn scores van 18 gezinsmanagers en 4 senior gezinsmanagers. Bij de teams uit inrolcohort 2 is na ruim negen maanden bij 28 personen eenmaal de GRM afgenomen. Er zijn scores van 18 gezinsmanagers en 10 senior gezinsmanagers. Zowel de senior gezinsmanagers als de hoofdsupervisors hebben dus de GRM gebruikt.

Bij de dataverzameling in november 2012 van de zes teams van de eerste inrol zijn 216 Adherence scores verzameld van 33 verschillende personen. De eerste scores dateren uit januari (week 1, 2, 3 en 4) van 2012. Op alle drie de locaties is toen gestart met scoren. De teams uit cohort twee maken in vele mindere mate gebruik van de instrumenten Brief Implementation Checklist (BIC) en Adherence.

Onderdeel van FFPS is dat gezinsmanagers na afloop van elk gesprek een casenote schrijven, ter stimulering van de reflectie op het werken volgens de methodiek. Echter, uit de interne audit bij de zes teams uit cohort 1 (oktober 2012) blijkt dat:

„..weinig gezinsmanagers een casenote opstellen na een gesprek. De meeste doen dit alleen als zij de zaak in de casuïstiekbespreking willen inbrengen en dan is het de afspraak dat er ook een casenote wordt ingebracht. Daarnaast worden er ook casenotes opgesteld bij een ingewikkeld en/of emotioneel gesprek of als er een belangrijk besluit genomen moet worden. In alle teams wordt het schrijven van casenotes door de teammanager gestimuleerd. Gezinsmanagers geven allemaal aan er geen prioriteit aan te geven omdat hun tijd opgaat aan concrete zaken die spelen in de gezinnen.”

In het verslag van de interne audit van januari – april 2013 (teams cohort 2) wordt niet expliciet gerefereerd aan het gebruik van casenotes. Er staat slechts vermeld dat één senior gezinsmanager consequent na elk gesprek een casenote opstelt. Van welk type gesprekken de casenotes door de gezinsmanagers van dit cohort geschreven worden, is niet bekend. Het is onbekend of het hierbij om moeilijke of juist minder moeilijke gesprekken ging. Slechts over een klein deel van de gezinsgesprekken die gezinsmanagers voeren zijn casenotes geschreven. Het totaal aantal beschikbare casenotes (N=350) ten opzichte van het aantal gezinsmanagers (ongeveer 120) bevestigt dit. De teams uit cohort 1 maken allemaal gebruik van casenotes. De GRM, BIC en adherence wordt niet in alle teams gebruikt. Twee teams in noord moeten hier nog mee starten. De teams uit cohort 2 daarentegen maken, op 5 teams na, geen gebruik van het FFPS instrumentarium. Casenotes worden in 6 van de 13 teams gebruikt.

Slechts 1 team maakt gebruik van de beide instrumenten GRM en Adherence. De hoofdsupervisors hebben van de meeste senior gezinsmanagers een GRM ingevuld. De BIC en Adherence worden door hen niet gebruikt om de toepassing van FFPS te monitoren.

3.2.1 Global Rating Measure

Uitkomsten

De GRM bestaat uit verschillende onderdelen. De eerste drie onderdelen betreffen de drie FFPS fasen. De laatste vraag (vraag 30) vraagt om een overall score. Per onderdeel is de gemiddelde score berekend en

weergegeven in tabel 20. Er is geen sprake van significante verschillen tussen de eerste en tweede meting van cohort 1. Er is ook geen sprake van significante verschillen tussen de eerste meting van cohort 1 en 2.

Bij elke vraag van de GRM ligt de gemiddelde score tussen 'matig' en 'goed', dus tussen 25 – 75% toepassing van FFPS, zie tabel 20. Dit is vergelijkbaar met de GRM scores in Washington State, na ongeveer 12 maanden FFPS (Sexton & Rowland, 2005a). Bij enkele vragen ligt de gemiddelde score hoger. Een gemiddelde score van 'goed' krijgen de gezinsmanagers op "Volgt de GM de interventies waar het gezin bij betrokken is?". Ook wordt hoog gescoord op vraag 20 "Is de GM flexibel in het verlenen van diensten, op een manier die past binnen het schema van het gezin?".

De vragen 29a tot en met 29d scoren ook hoog. Deze vragen gaan over eigenschappen van de gezinsmanagers. Bij de laatste drie eigenschappen ligt de score hierop wel lager bij cohort 2 dan bij cohort 1. De teams uit cohort 2 scoren op enkele elementen lager dan de teams uit cohort 1 na ongeveer gelijke tijd volgens GGW te werken. Het betreft de onderdelen acceptatie, gevoeligheid en warmte.

Tabel 22 Gemiddelde Scores Global Rating Measure per vraag

Vraag	Cohort 1 Meting 1		Cohort 1 Meting 2		Cohort 2 Meting 1	
	M	SD	M	SD	M	SD
FFPS fase 1.						
1. Hoe goed is de GM in staat om de beschuldigingen en negativiteit te verminderen?	2,63	.496	2,77	.587	2,63	.495
2. Creëert de GM een balanced alliance met al de gezinsleden?	2,58	.507	2,88*	.326	2,68	.477
3. Is de GM succesvol in het veranderen van de focus naar 'iets tussen de mensen'?	2,53	.513	2,67	.702	2,57	.507
4. Gebruikt de GM 'change focus' technieken zoals: relationele bekrachtiging (SBRS), kracht benoemen (SBS), onderbreken en/of afleiden, aanwijzen en relationele patronen uitvragen?	2,53	.640	2,59	.590	2,60	.503
5. Gebruikt de GM 'change meaning' technieken zoals: reframes, thema hints en thema's?	2,11	.459	2,04	.359	2,18	.501
6. Reageert de GM liever vanuit de relationele dan vanuit de diagnostische labeling over de familie?	2,74	.653	2,74	.541	2,76	.436
7. Creëert de GM hoop door zich te focussen op <i>hoe</i> alle gezinsleden kunnen samenwerken om de begeleiding succesvol af te ronden?	2,68	.582	2,81	.491	2,68	.568
8. Indien mogelijk, zorgt de GM ervoor dat de gezinsleden aanwezig zijn bij de gesprekken?	2,68	.582	2,96	.455	2,79	.509
9. Stelt de GM een plan van aanpak op dat matcht bij de familie?	2,74	.562	2,69	.549	2,71	.588
FFPS fase 2						
10. Implementeert de GM een gezinsgericht plan van aanpak?	2,68	.671	2,68	.548	2,68	.582
11. Zorgt de GM ervoor dat de familie betrokken blijft gedurende de ondersteunings- en monitoringsfase?	2,86	.663	2,96	.359	2,78	.600
12. Zorgt de GM ervoor dat barrières worden opgeheven zodat de interventies voortgang hebben?	2,89	.471	2,65	.562	2,77	.587

13.Ondersteunt de GM de geleerde vaardigheden van het gezin/gezinslid op een familie-gefocusste manier?	2,32	.582	2,48	.665	2,65	.489
14.Volgt de GM de interventies waar het gezin bij betrokken is?	3,11	.459	3,00	.392	3,00	.535
FFPS fase 3						
15.Richt de GM zich op een terugvalpreventieplan om de veranderingen te behouden?	2,31	.630	2,35	.745	2,30	.675
16.Generaliseert de GM de gemaakte veranderingen van het gezin naar nieuwe situaties?	2,15	.689	2,14	.573	2,20	.632
17.Zet de GM het netwerk rondom het gezin in, zodat deze mogelijk ondersteuning kan bieden bij de reeds gemaakte veranderingen binnen het gezin?	2,64	.497	2,57	.746	2,75	.577
18.Zet de GM middelen in voor de jongere, waarbij het gezin het ook kan volhouden?	2,75	.452	2,63	.684	2,85	.376
Algemene vaardigheden						
19.Levert de GM de drie FFP-fases in de juiste volgorde?	2,56	.616	2,93	.675	2,73	.667
20.Is de GM flexibel in het verlenen van diensten, op een manier die past binnen het schema van het gezin?	2,88	.500	3,16	.473	3,10	.447
21.Gebruikt de GM de FFP-modelprincipes als de primaire bron om tot een beslissing te komen?	2,41	.712	2,42	.654	2,54	.658
22.Begrijpt de GM de relationele functies?	2,60	.681	2,68	.612	2,42	.504
23.Past de GM de relationele functies effectief toe?	2,21	.535	2,09	.596	1,96	.562
24.Communicceert de GM over het kind/de jeugdige vanuit een relationeel/familie gefocusste manier gedurende de 3 fases?	2,61	.608	2,65	.587	2,56	.583
25.Behoudt de GM een balanced alliance met alle gezinsleden gedurende alle fases?	2,60	.507	2,77	.430	2,58	.504
26.Is de GM vasthoudend in het werken met het gezin?	2,87	.352	2,93	.550	2,85	.662
27.Doet de GM iets met de suggesties en de feedback?	2,67	.594	3,04*	.189	2,96	.359
28a Is de GM gedurende de (gezins/supervisie) gesprekken consequent niet veroordelend?	2,73	.458	2,77	.430	2,77	.528
28b Is de GM gedurende de gesprekken consequent niet beschuldigend?	2,84	.375	2,80	.408	2,86	.478
29a Humor	2,89	.471	3,11	.320	2,67	.679
29b Acceptatie	3,06	.236	3,04	.192	2,81*	.396
29c Gevoeligheid	3,06	.243	3,04	.338	2,81*	.396
29d Warmte	3,06	.236	3,00	.471	2,74**	.447
Overall						
30. Past de GM in de algehele praktijk consequent het FFP-model toe?	2,54	.776	2,41	.590	2,48	.511

Note. * $p < .05$, ** $p < .01$

Uitkomsten per FFPS fase

Indien wordt gekeken naar de uitkomsten per FFPS fase, valt uit tabel 21 af te lezen dat voor elke fase de gemiddelde score ligt tussen matig en goed. Het hoogst wordt gescoord op de FFPS onderdelen in fase 2.

Er zijn geen significante verschillen tussen de cohorten en er zijn geen verschillen in de tijd waargenomen.

Overall score

De overall modeltrouw van de gezinsmanagers wordt gemeten door de laatste vraag van de GRM 'past de GM in de algehele praktijk consequent het FFPS model toe?'. De gemiddelde score ligt hier tussen matig en goed. Dit komt overeen met scores die zijn gevonden een jaar na de start met FFPS implementatie in Washington (Sexton & Rowland, 2005a). Ook bekend is dat daar ruim 40% van de professionals een score "goed" (3) of hoger had op de overall vraag. Bij BJAA ligt dit percentage op voor cohort 1 op 46% en voor cohort 2 op 48%.

Tabel 23 Gemiddelde score per FFPS fase o.b.v. Global Rating Measure

Onderdeel GRM	Cohort 1 meting 1			Cohort 1 meting 2			Cohort 2 meting 1		
	N	M	SD	N	M	SD	N	M	SD
FFPS fase 1: GRM vraag 1 t/m 9	20	2,58	.379	28	2,71	.374	28	2,56	.375
FFPS fase 2: GRM vraag 10 t/m 14	20	2,78	.445	28	2,77	.371	28	2,75	.461
FFPS fase 3: GRM vraag 15 t/m 18	14	2,46	.430	24	2,43	.563	18	2,61	.549
FFPS overall: GRM vraag 30	13	2,54	.776	22	2,41	.590	23	2,48	.511

Note. *= P < .05, **= p < .01

Voortgang toepassing FFPS

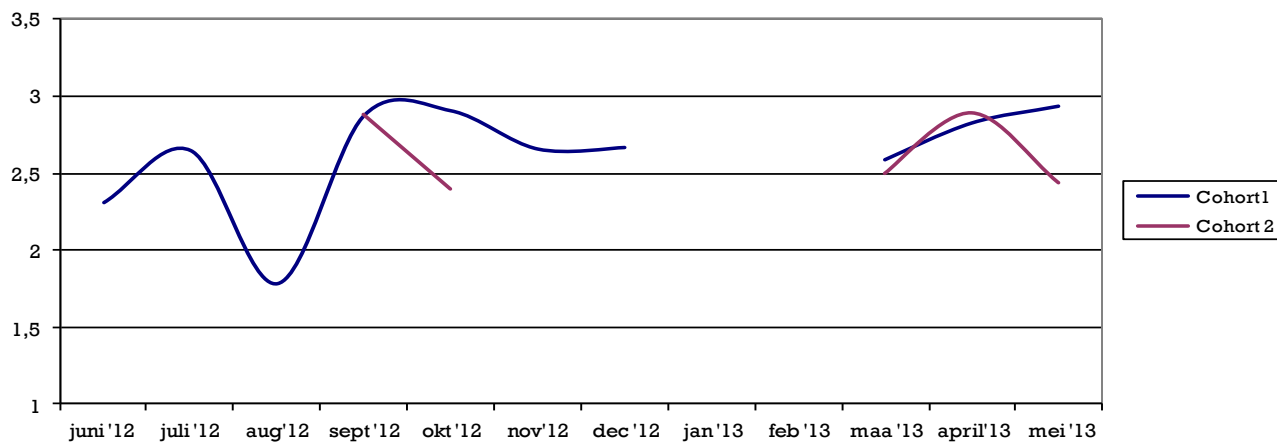
Uit eerder onderzoek naar FFPS blijkt dat adherence scores verbeteren naarmate professionals langer volgens de methodiek werken en hierbij continu supervisie krijgen (Rowland, 2009; Sexton & Rowland, 2005b). De verhoging van de scores was reeds na een jaar zichtbaar.

De scores op de GRM zijn voor de gezinsmanagers uit het eerste cohort met elkaar vergeleken, om trends zichtbaar te maken. Na een half jaar blijkt er door de gezinsmanagers van hoger gescoord te worden op de elementen 'creëert de gezinsmanager een balanced alliance met de gezinleden' en 'doet de GM iets met de suggesties en de feedback?'. Er zijn geen onderdelen waar zij een half jaar later lager op scoren.

In grafiek 1, 2 en 3 is de gemiddelde score op de GRM te zien voor de vragen over FFPS fase 1, FFPS fase 2 en FFPS fase 3. Van beide cohorten is de gemiddelde score te volgen vanaf de start met GGW tot aan mei 2013. Er is geen sprake van verschillen in voortgang, echter het aantal GRM's is laag. Ook de gemiddelde score op de vraag over de overall toepassing van FFPS is na zes maanden niet significant toegenomen. Wellicht is er nog geen trend zichtbaar omdat er slechts zes maanden later is gemeten.

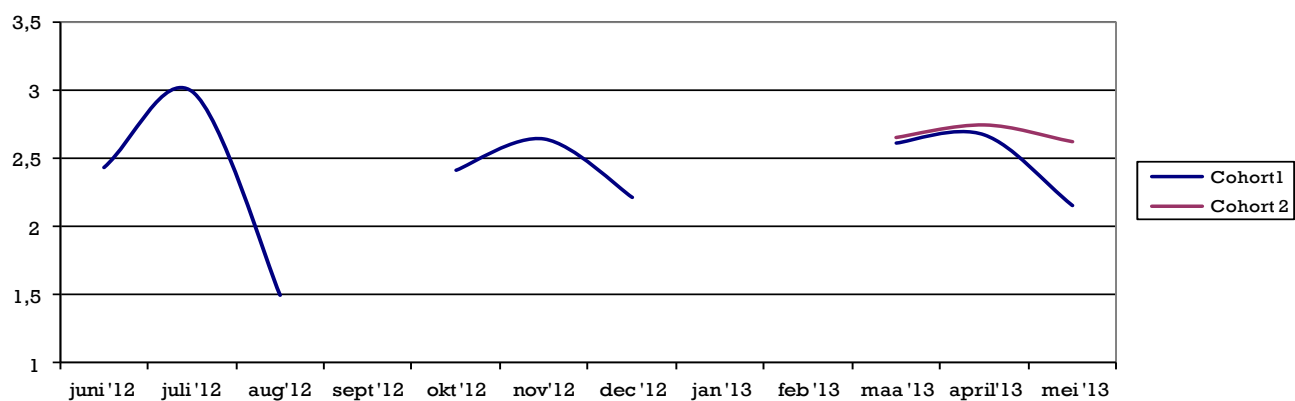
Grafiek 1. Gemiddelde score op GRM vragen FFPS fase 1 per maand

Grafiek 2. Gemiddelde score op GRM vragen FFPS fase 2 per maand

Grafiek 3. Gemiddelde score op GRM vragen FFPS fase 3

3.2.2 Brief Implementation Checklist en Adherence score

De Adherence scores tot november 2012 van de eerste teams lagen tussen de 0 en 3 (N=216, M= 1,41, SD=.6) Het vaakst werd de score 1 (57%) gegeven. Dit betekent dat de gezinsmanager het FFPS model in 25 tot 50% van de interactie met het gezin toepaste. Het minst vaak komt de score 0 (4 keer) voor. De scores van de tweede teams na ongeveer 10 maanden lagen tussen 0 en 3, (N=18, M=1,07, SD=.4). Ook hier werd het vaakst (78%) de score 1 gegeven. Uit tabel 22 blijkt dat de gemiddelde Adherence score bij de gezinsmanagers van cohort 1 in een half jaar is toegenomen van 1,41 naar 1,46 (N= 54, SD=.6). Dit is geen significant verschil. Op beide momenten wordt het vaakst de score 1 gegeven. Dit betekent dat tot op heden de gezinsmanagers uit de eerste twee cohorten gemiddeld 25-50% FFPS modeltrouw werken in de gezinnen die zij ter sprake brengen in de supervisie. De gemiddelde score tussen 1 (25-50%) en 2 (50-75%) toepassing is niet verwonderlijk, gezien de relatief korte duur van het werken met FFPS.

Tabel 24 BIC en Adherence scores

	Cohort 1 meting 1		Cohort 1 meting 2		Cohort 2 meting 1	
	N	%	N	%	N	%
BRIEF IMPLEMENTATION CHECKLIST						
Aantal scores	141		27		0	-
Aantal personen	23		14			
1: ziet jongere/gezin	97	69%	14	52%		
2: fase specifieke beslissingen	69	49%	19	70%		
3: balanced alliance en match	78	55%	10	37%		
4: praten vanuit krachten gezin	78	55%	19	70%		
5: relationeel perspectief	67	48%	4	15%		
6: casenotes en rapportage	104	74%	21	78%		
7: bespreking vanuit fase doelen	81	57%	13	48%		
8: contactfrequentie is fase gebaseerd	84	60%	20	74%		
Gemiddelde totaal score BIC	4,6		4,44			
ADHERENCE SCORE						
Aantal scores	216		54		18	
Aantal personen	33		9		6	
Score 0 (0- 25% toepassing)	4	2%	2	4%	1	6%
Score 1 (25- 50% toepassing)	123	57%	27	50%	14	78%
Score 2 (50- 75% toepassing)	83	38%	23	42%	1	6%
Score 3 (75-100% toepassing)	6	3%	2	4%	2	11%
Gemiddelde totaal score Adherence	1,4		1,46		1,07	
	1					

Bij de BIC lag het aantal aanwezige factoren bij het eerste cohort tussen de 1 en 8 (N=141, M=4,67, SD=1,9). Het vaakst wordt er aan 4 of 5 van de 8 relevante factoren voldaan. Bij het tweede cohort is de BIC nog niet in gebruik genomen.

Gemiddeld wordt in de eerste periode het laagst gescoord op de factoren 'het relationele perspectief gebruiken om de familieproblemen te bekijken', 'het maken van beslissingen op basis van fase specifieke doelstellingen en gezinsbijeenkomsten', 'praten vanuit krachten gezin' en 'balanced alliance en match'. Zoals aangegeven, zijn deze scores gebaseerd op de inbreng van de gezinsmanagers in de FFPS supervisie en geven aan hoe de gezinsmanagers FFPS toepassen in de gezinnen die zij met het team bespreken.

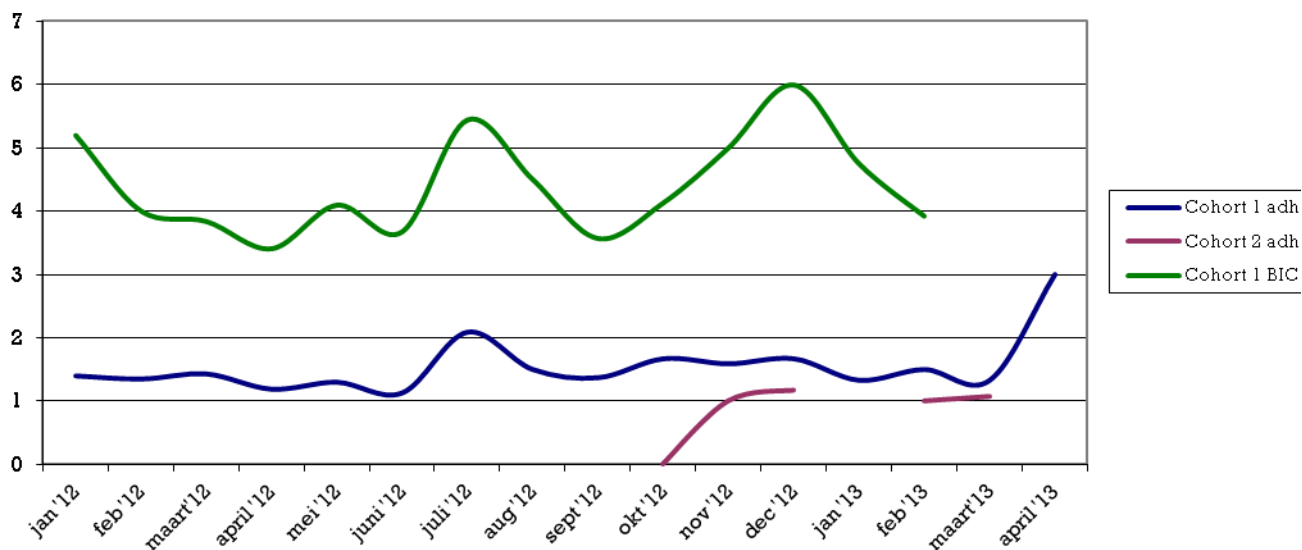

Ontwikkeling modeltrouw

Het eerste cohort heeft in het volgende half jaar scores op de BIC tussen de 3 en 7 (N=27, M=4,44, SD=1,2). De gemiddelde score ligt iets lager, maar dit is geen significant verschil. Er is nog geen trend te zien in de scores, ook niet indien per maand de scores worden vergeleken (grafiek 4).

In de tweede periode zijn de factoren 'fase specifieke beslissingen', 'praten vanuit krachten gezin' en 'contactfrequentie gebaseerd op fase' flink toegenomen. Bij meer dan 70% van de gevallen waar de BIC is ingevuld, zijn deze factoren aanwezig.

Grafiek 4. Ontwikkeling scores BIC en Adherence per maand

3.2.3 Casenotes

De beschrijvingen hierna geven dus informatie over de gesprekken waarover gezinsmanagers casenotes hebben geschreven en die zijn besproken in het team. Het is onduidelijk of deze informatie representatief is voor alle gevoerde gezinsgesprekken.

De verschillende onderdelen van de casenotes worden hierna beschreven, het betreft de onderdelen;

1. Met het gezin in gesprek
2. Fasering
3. Samenvatting gesprek
4. FFPS technieken en doelen
5. Vraag voor supervisie
6. Krachten/ nobele intenties
7. Relationele functies
8. Voortgang FFPS fase doelen
9. Thema
10. Doel volgende gesprek

Met het gezin in gesprek

Uit de ingezamelde casenotes blijkt dat met name over gesprekken in FFPS fase 1 en fase 2 casenotes zijn geschreven. Dit kan mogelijk verklaard worden doordat de gezinsmanagers ook bij gezinnen die reeds bij BJAA bekend waren, gestart zijn vanuit FFPS fase 1. De casenotes zijn

vaak geschreven over gesprekken die bij de gezinnen thuis hebben plaatsgevonden, hoewel de casenotes van de teams uit cohort 2 ook gesprekken betreffen die plaats hadden bij hulpverleners.

Uitgangspunt van FFPS is om zo veel mogelijk met het hele gezin in gesprek te gaan. Het kind of de jongere is hierbij in ongeveer de helft van de keren aanwezig. Omdat dit vaak voorkwam, is gekeken of de reden vermeld staat, bijvoorbeeld dat de jongere vastzit of is weggelopen. Echter, de reden van afwezigheid is nauwelijks vermeld. Moeder is in veel gevallen aanwezig bij het gesprek, vader ook, maar in iets mindere mate. Broertjes en zusjes zijn in weinig gevallen aanwezig. Doordat de jeugdige zelf en diens broertjes en of zusjes niet vaak aanwezig zijn, kan geconcludeerd worden dat een klein deel van de casenotes gaat over gesprekken met het hele gezin.

Wel is er in een deel van de gesprekken (35 – 61%) een ander bij het gesprek aanwezig. Dit was vaak een hulpverlener die betrokken was bij de jeugdige, bijvoorbeeld vanuit Spirit of Altra of vanuit school. Een sociaal maatschappelijk werker of medewerker van Dienst Werk en Inkomen was ook wel eens aanwezig. Uit familiale kring waren opa en/of oma soms aanwezig bij het gezinsgesprek. Enkele casenotes hebben betrekking op een uitvoerdersoverleg; een overleg met meerdere betrokken hulpverleners (soms wel vier) en (enkele) gezinsleden.

Indien de verschillende juridische kaders waaruit de gezinsmanagers werken vergeleken worden, valt op dat bij jeugdbescherming en jeugdhulpverlening de jeugdige slechts in 48% en 54% van de gesprekken aanwezig is. Bij jeugdreclassering is dit 87,5%. Bij jeugdreclasseringszaken is vader juist minder aanwezig, bij ruim de helft van de gesprekken, zie tabel 24. Binnen alle drie de kaders van casemanagement blijkt het nog geen routine om casenotes te schrijven over gesprekken met het hele gezin tegelijk.

Tabel 25 Informatie over gezinsgesprekken waarover casenotes is opgesteld

	Cohort 1 meting 1		Cohort 1 Meting 2		Cohort 2Meting 1	
	N	%	N	%	N	%
Aantal casenotes	179		94		77	
Aantal teams	6		6		5	
Aantal gezinnen	131		84		64	
Aantal gezinsmanagers	39		18		21	
Casenotes per gezin						
#1	101		74		52	
#2	20		10		11	
#3	7		-		1	
#4	2		-		-	
#5	1		-		-	
FFPS FASE						
Fase 1	88	49%	43	46%	24	31%
Fase 2	66	37%	38	40%	41	53%
Fase 3	4	2%	5	5%	6	8%
Onduidelijk	18	10%	-	-	4	5%
Niet ingevuld	3	2%	8	9%	2	3%
LOCATIE GESPREK						
Bij gezin thuis	70	69%	17	71%	14	44%
Op kantoor BJAA	7	6%	1	4%	2	6%
Op school	3	3%	-	-	3	9%
Bij hulpverlener (niet BJAA)	7	6%	1	4%	4	13%
Elders	14	14%	1	4%	2	6%
AANWEZIG BIJ GESPREK						
Jeugdige aanwezig	91	51%	51	55%	45	59%
Moeder ¹⁷	145	85%	84*	95%	56	77%
Vader ¹⁸	94	76%	40	80%	20*	57%
Broertjes/zusjes ¹⁹	48	38%	12	40%	15*	23%
Ander aanwezig	62	35%	34	36%	47**	61%
Hele kerngezin	45	25%	30	32%	17	22%

Note. *p<.05, **p< .01

Tabel 26 Aanwezig bij gesprek waarover casenote is opgesteld

	Jeugdreclassering		Jeugdbescherming		Jeugdhulpverlening	
	N=24	%	N=98	%	N=176	%
Jeugdige	21	88	47	48	95	54
Moeder	18	88	76	83	157	88
Vader	8	53	37	66	90	78
Broertjes/zusjes	12	55	20	30	35	33
Hele gezin	9	38	20	20	48	27

Fasering

Bij iets minder dan de helft van alle casenotes is ingevuld op welke datum het gesprek plaatsvond en op welke datum het volgende gesprek gepland staat. Op basis van deze informatie is een indicatie te geven

¹⁷ Indien moeder deel uitmaakt van het gezin.

¹⁸ Indien vader deel uitmaakt van het gezin.

¹⁹ Indien broertjes/zusjes deel uitmaken van het gezin.

met welke frequentie er gesprekken plaatsvinden in de verschillende fases van FFPS. Zo blijkt er tussen de gesprekken in fase 1 ongeveer 9 dagen te zitten en is de contactfrequentie in fase 2 lager.

Tabel 27 Dagen tot volgend gesprek verdeeld naar FFPS fase

Fase	Cohort 1 Meting 1		Cohort 1 Meting 2		Cohort 2 Meting 1	
	M	SD	M	SD	M	SD
FFPS fase 1	8,9	5,5	9,2	5,2	-	-
FFPS fase 2	13,8	11,3	19,8	14,2	12,8	15,8
FFPS fase 3	20,5	10,7	10,0	4,2	-	-

*bij één casenote betreffende FFPS fase 2 zaten er 165 dagen tussen de gesprekken. Omdat dit een zodanige uitschieter is, is deze buiten de berekening gehouden.

Samenvatting gesprek

De casenote betreft het gezinsgesprek vanuit FFPS perspectief. Er wordt een samenvatting of relevant deel van het gesprek opgeschreven. De samenvattingen die gezinsmanagers schrijven verschillen van lengte en opbouw. Veel gezinsmanagers beschrijven het hele gesprek. Enkele richten zich op dat deel van het gesprek waar zij een vraag over hebben, of waar zij gericht FFPS gesprekstechnieken hebben toegepast. Dit laatste is voldoende om te kunnen reflecteren op het toepassen van FFPS.

FFPS gesprekstechnieken en doelen

De eerste FFPS fase richt zich eerst op het verbinden met en motiveren van het gezin. Daarbij wordt de gezinsbenadering ingezet als middel om veranderingen te bewerkstelligen en te laten beklijven. De gezinsmanager leert daarbij om vanuit meervoudig partijdigheid te werken. Vanuit FFPS krijgt de gezinsmanager verschillende gesprekstechnieken aangereikt om 1) de negatieve focus in het gezin te verminderen en 2) de andere betekenis van gedrag te laten zien. Er is een negental technieken waarmee de gezinsmanagers dit kunnen doen (zie bijlage II voor een overzicht van de FFPS technieken en doelen).

In de casenotes wordt gevraagd aan te geven welke FFPS technieken zijn ingezet en met welk doel. Opvallend is dat hier vaak alleen aangeduid is welke gesprekstechnieken zijn ingezet. De koppeling met fase specifieke doelen wordt niet altijd gemaakt. Indien deze koppeling wel wordt gemaakt, is deze niet altijd gemaakt tussen de juiste fase en de bijbehorende doelen. In fase 2 worden nog vaak de doelen van FFPS fase 1 genoemd in de casenotes, zie tabel 31. Ook opvallend is dat de technieken en doelen door elkaar worden genoemd bij dit onderdeel. Het onderscheid lijkt niet altijd helder te zijn.

Uit de verzamelde casenotes blijkt dat in fase 1 de gesprekstechnieken 'point process', 'strenghts based relational statements' en 'reframe' veel worden genoemd. De technieken 'strenghts', 'thema hints benoemen' en 'thema's benoemen' worden niet of nauwelijks genoemd. De FFPS fase doelen die worden genoemd zijn ook de doelen die horen bij FFPS fase 1, veel aandacht is er voor 'matchen'. In FFPS fase 2 worden dezelfde technieken veel genoemd. Opvallend is echter dat in deze fase ook de doelen uit fase 1 veel worden genoemd, meer dan de fase 2 doelen. Er zijn veel minder casenotes die gaan over gesprekken in fase 3. Bij deze casenotes worden de doelen uit zowel fase 1 als fase 3 genoemd, waarbij de FFPS gesprekstechnieken worden ingezet.

Tabel 28 Casenotes FFPS Fase 1: Ingezette Technieken

FFPS techniek	Cohort 1 Meting 1		Cohort 1 Meting 2		Cohort 2 Meting 1		Totaal	
	N=88	%	N=43	%	N=24	%	N=158	%
Interrupt & divert	14	16	9	21	4	17	39	25
Point process	32	36	12	28	8	33	52	33
Sequencing	11	13	1	2	2	8	14	9
Strenghts	2	2	2	5	5	21	7	4
Strenghts Based Relational Statements	38	43	17	40	6	25	61	39
Reframe	29	33	4	9	4	17	37	23
Thema hints benoemen	1	1	-	-	-	-	1	1
Thema's benoemen	-	-	-	-	-	-	-	-
Anders	2	2	-	-	3	-	5	3

Tabel 29 Casenotes FFPS Fase 1: Benoemde Doelen

FFPS doel	Cohort 1 Meting 1		Cohort 1 Meting 2		Cohort 2 Meting 1		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1 Matchen	43	49	23	53	8	33	74	47
2 Negativiteit verminderen	36	41	3	7	4	17	43	27
3 Hoop vergroten	17	19	3	7	4	17	24	15
4 Balanced alliance	17	19	10	23	5	21	33	21
5 Relationale familiefocus	26	30	8	19	3	13	37	23
6 Ontwikkelen en impl. plan	-	-	1	2	1	4	2	1
7 Ondersteunen en betrekken	1	1	-	-	-	-	1	1
8 Wegwerken barrieres	1	1	1	2	-	-	2	1
9 Protectieve factoren vergroten	-	-	-	-	-	-	-	-
10 Risico factoren verminderen	-	-	-	-	-	-	-	-
11 Monitoren voortgang	-	-	-	-	-	-	-	-
12 Behoud specifieke veranderi	-	-	-	-	-	-	-	-
13 Gezin kan geleerde	-	-	-	-	-	-	-	-
14 Terugvalpreventieplan	-	-	-	-	-	-	-	-
15 Veranderingen ondersteunen	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabel 30 Casenotes FFPS Fase 2: Ingezette Technieken

FFPS techniek	Cohort 1 Meting 1		Cohort 1 Meting 2		Cohort 2 Meting 1		Totaal	
	N=66	%	N=38	%	N=41	%	N=145	%
Interrupt & divert	10	15	4	11	4	10	18	12
Point process	21	32	10	26	6	15	37	26
Sequencing	13	20	3	8	3	7	19	13
Strenghts	6	9	2	5	12	29	20	14
Strenghts Based Relational Statements	34	52	10	26	10	24	54	37
Reframe	27	41	6	16	14	34	47	32
Thema hints benoemen	1	2	-	-	-	-	1	1
Thema's benoemen	5	8	-	-	-	-	5	3
Anders	1	2	1	3	-	-	2	1

Tabel 31 Casenotes FFPS Fase 2: Benoemde Doelen

FFPS doel	Cohort 1 Meting 1		Cohort 1 Meting 2		Cohort 2 Meting 1		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1 Matchen	17	26	6	16	4	10	27	19
2 Negativiteit verminderen	17	26	6	16	6	15	29	20
3 Hoop vergroten	13	20	4	11	7	17	24	17
4 Balanced alliance creëren	17	26	7	18	5	12	29	20
5 Relationale familiefocus creëren	21	32	5	13	6	15	32	22
6 Ontwikkelen en implementeren plan	2	3	-	-	3	7	5	3
7 Ondersteunen en betrekken	-	-	-	-	3	7	3	2
8 Wegwerken barrieres	10	15	3	8	5	12	18	12
9 Protectieve factoren vergroten	3	5	2	5	3	7	8	6
10 Risico factoren verminderen	1	2	-	-	-	-	1	1
11 Monitoren voortgang	1	2	3	8	-	-	4	3
12 Behoud specifieke veranderingen	-	-	-	-	-	-	-	-
13 Gezin kan geleerde	-	-	-	-	-	-	-	-
14 Terugvalpreventieplan	-	-	-	-	-	-	-	-
15 Veranderingen ondersteunen	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabel 32 Casenotes FFPS Fase 3: Ingezette Technieken

FFPS techniek	Cohort 1 Meting 1		Cohort 1 Meting 2		Cohort 2 Meting 1		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Interrupt & divert	-	-	-	-	-	-	-	-
Point process	2	50	2	40	-	-	4	27
Sequencing	-	-	2	40	-	-	2	13
Strenghts	2	50	2	40	2	33	6	40
Strenghts Based Relational Statements	3	75	5	100	-	-	8	53
Reframe	3	75	-	-	1	17	4	27
Thema hints benoemen	-	-	-	-	-	-	-	-
Thema's benoemen	-	-	-	-	-	-	-	-
Anders	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabel 33 Casenotes FFPS Fase 3: Benoemde Doelen

FFPS doel	Cohort 1 Meting 1		Cohort 1 Meting 2		Cohort 2 Meting 1		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1 Match	1	25	-	-	-	-	1	7
2 Negativiteit verminderen	2	50	-	-	-	-	2	13
3 Hoop vergroten	3	75	2	40	1	17	6	40
4 Balanced alliance creëren	4	100	-	-	1	17	5	33
5 Relationale familiefocus creëren	-	-	2	40	-	-	2	13
6 Ontwikkelen & implementeren plan	-	-	1	20	1	17	2	13
7 Ondersteunen en betrekken	-	-	-	-	-	-	-	-
8 Wegwerken barrieres	-	-	-	-	-	-	-	-
9 Protectieve factoren vergroten	-	-	-	-	-	-	-	-
10 Risico factoren verminderen	-	-	-	-	-	-	-	-
11 Monitoren voortgang	-	-	-	-	-	-	-	-

12 Behoud specifieke verandering	-	-	-	-	1	17	1	7
13 Gezin kan geleerde elders toep	-	-	-	-	1	17	1	7
14 Terugvalpreventieplan	-	-	-	-	2	33	2	13
15 Veranderingen ondersteunen	-	-	-	-	1	17	1	7

Vraag voor supervisie

Tijdens de FFPS supervisie worden gezinnen ingebracht door de gezinsmanagers om gezamenlijk te bespreken. Een gezin wordt ingebracht aan de hand van een vooraf geschreven casenote. Een casenote biedt expliciet ruimte voor een vraag voor tijdens supervisie. Deze casenote met daarbij de vraag wordt vooraf gedeeld binnen het team. Zo kan gericht supervisie gegeven worden en wordt de beschikbare tijd optimaal besteed aan ondersteuning op de methodiek.

Bij 25 tot 31% van de casenotes is er geen vraag voor supervisie ingevuld. Waar wel een vraag is geformuleerd, gaat deze vaak over het FFPS model, met betrekking tot het gericht inzetten van FFPS technieken of het bevorderen of behouden van een goede werkrelatie met het gezin. Enkele voorbeelden zijn:

- *Hoe kan ik de negativiteit in dit gezin verminderen?*
- *Hoe behoud ik de balanced alliance met alle gezinsleden?*
- *Hoe voorkom ik dat ik word meegesleept in de inhoud tijdens het gezinsgesprek?*
- *Kan ik een gesprek met een gezinslid alleen voeren?*
- *Kan ik naar de volgende FFPS fase?*

Dit zijn vragen gericht op het proces, niet op de inhoud van de aanpak bij een gezin. Een half jaar later gaan de vragen van de gezinsmanagers uit cohort 1 vaker over de inhoud of een koppeling van de methodiek aan de inhoud van de casus. Bij de casenotes van de gezinsmanagers uit cohort 2 gaan er relatief nog meer vragen over de FFPS technieken zelf, bijvoorbeeld 'hoe creëer ik een balanced alliance?'.

Krachten en nobele intenties

Uitgangspunt bij FFPS is dat negatieve gedragingen van gezinsleden vanuit een bepaalde positieve bedoeling kunnen gebeuren. De gezinsmanagers beschrijven deze positieve bedoeling van het – negatieve- handelen. Dit wordt binnen FFPS aangeduid als het zoeken naar de 'noble intentions' van gezinsleden. Het benoemen van de krachten is een FFPS techniek.

Bij casenotes is expliciet ruimte gemaakt om dit aan te geven, zodat gezinsmanagers leren dit te herkennen. Bij het grootste deel van de casenotes wordt het onderdeel 'krachten/nobele intenties' gebruikt door de gezinsmanagers. Bij ongeveer 70% van de casenotes werd dit ingevuld. Wanneer de gezinsmanagers een casenote schrijven, besteden zij dus meestal ook expliciet aandacht aan de krachten van het gezin en de nobele intenties achter gedrag.

Relationele functies

Om het gezin beter te begrijpen wordt vanuit FFPS stil gestaan bij de zogeheten relationele functies van de gezinsleden. Door nauwkeurig kennis te nemen van wat mensen zeggen en doen in een relatie, wordt duidelijk wie er meer invloed uitoefent of een stapje hoger staat in de relatie en wie meer reactief is of een stapje lager staat (hiërarchische verhouding). Ook wordt inzichtelijk of het gedrag van het gezin de personen dichter bij elkaar brengt of ze uit elkaar drijft (in contact staan vs. op afstand houden, de relationele verhouding). Om de gezinsmanagers te stimuleren deze functies te begrijpen, is er op de casenotes een schema om deze verhoudingen in kaart te brengen. Aangegeven kan worden welke verhoudingen tussen de gezinsleden bestaan.

Het schema om relationele en hiërarchische verhoudingen in kaart te brengen wordt niet veel gebruikt. Bij het grootste deel van de casenotes zijn de relationele functies niet aangegeven. Indien het wel in kaart is gebracht, gaat het met name om (one-up en one-down relaties) hiërarchische verhoudingen tussen ouder en kind of tussen de ouders (partners). Relationele verhoudingen (autonoom, verbonden, symmetrisch) worden nauwelijks in kaart gebracht op casenotes. Dit komt overeen met de BIC score op dit onderdeel. De BIC score ligt voor het onderdeel 'bezieet familie problemen vanuit relationeel perspectief' relatief laag, op 48% bij de eerste meting en 15% bij de tweede meting. Het is de

vraag of de score laag is omdat er geen aandacht voor is, of omdat het juist een moeilijk onderdeel is. Uit de scores van de GRM blijkt juist een ander beeld; de scores op de vragen 'Begrijpt de GM de relationele functies?', 'Past de GM de relationele functies effectief toe?' en 'Communiceert de GM over het kind/de jeugdige vanuit een relationeel/familie gefocuste manier gedurende de 3 fases?' liggen op 'goed' (50% - 75% toepassing).

Voortgang FFPS fase doelen

Ter bevordering van de reflectie op programma-integriteit staan de FFPS fase doelen op de casenote vermeld, hier kan de voortgang op deze doelen worden aangegeven. Dit onderdeel wordt niet veel gebruikt. De gezinsmanagers uit cohort 1 gebruiken dit bij 20-30% van de casenotes, de gezinsmanagers uit cohort 2 bij ongeveer 50% van de casenotes.

Thema

Gezinspatronen en thema's zijn beschrijvingen van problematische patronen (gedrag, relaties, transgenerationeel, hulpverlening etc.) op zo een manier dat de positieve bedoeling van het - negatieve - handelen van de gezinsleden beschreven wordt. Dit wordt binnen FFPS aangeduid als het zoeken naar de 'noble intentions' van gezinsleden met negatief gedrag. Bij enkele casenotes is het gezinsthema ingevuld. Vaak is het thema echter in steekwoorden opgeschreven en negatief geformuleerd, zoals "*pijn en verdriet uit verleden dat ouders veel geweld naar elkaar gebruikten en de kinderen daar niet tegen konden beschermen*". Enkele keren is het thema positief geformuleerd, volgens de bedoeling van FFPS, zoals "*jeugdige kan in het pleeggezin zijn wie ze is, pleegouders sluiten goed aan bij jeugdige*". Steekwoorden die gebruikt worden zijn *vertrouwen, verbondenheid, zorgen*, maar ook negatieve woorden zoals *angst* en *onmacht*.

Doel volgende gesprek

Bij slechts 19 casenotes (11%) is het doel van het volgende gesprek ingevuld. In de meeste gevallen is er een FFPS doel opgeschreven. Echter, niet altijd. Soms worden inhoudelijke doelen opgeschreven, hetgeen niet de bedoeling is van de casenote.

Tabel 34 Gebruik Onderdelen Casenote

Onderdeel casenote	Cohort 1 Meting 1		Cohort 1 Meting 2		Cohort 2 Meting 1		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Thema	35	20	5	5	7	9	47	13
Krachten / Nobeles intenties	118	66	68	72	61	79	247	71
Doel volgend gesprek	21	12	7	7	12	16	40	11
Relationele verhoudingen	8	4	3	3	12	16	23	7
Hiërarchische verhoudingen	54	30	14	15	20	26	88	25

4 Conclusies en discussie

Dit rapport geeft zicht op de uitvoering van de basismethodiek Generiek Gezinsgericht Werken (GGW) bij Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam (BJAA) direct na de start van de implementatie. Dit implementatieproces omvat niet alleen de invoering van een inhoudelijk nieuwe werkwijze voor de gezinsmanagers, maar ook een grote omslag in het leren en denken. Binnen GGW benaderen gezinsmanagers het werk aan de hand van het principe van 'waardewerk' en het zoeken zij naar oorzaken van systeemcondities en pakken die systematisch aan, in tegenstelling tot het vinden van ad hoc oplossingen. Het eigen maken van deze uitgangspunten, is een voorwaarde voor een succesvolle implementatie van GGW.

Dit onderzoek richtte zich op de teams van cohort 1 en cohort 2 na 10 maanden GGW en bij cohort 1 ook een half jaar later, na 16 maanden. In dit concluderende hoofdstuk wordt de onderzoeksvraag beantwoord ten aanzien van de uitvoering van GGW en in het bijzonder ook de uitvoering van de methodiek Functional Family Parole Service (FFPS). Aan het einde van dit hoofdstuk worden aanbevelingen gedaan ter verbetering van de uitvoering en de ondersteuning, en volgen suggesties voor vervolgonderzoek.

De centrale vraag bij dit onderzoek was: *In welke mate en met welke kwaliteit wordt GGW gedurende de eerste periode uitgevoerd?*

Dit is in twee stappen onderzocht:

- 1) op basis van dossieronderzoek is gekeken naar de mate van toepassing van de centrale elementen van GGW;
- 2) op basis van het kwaliteitsinstrumentarium FFPS is onderzocht welke onderdelen van FFPS worden toegepast en met welke kwaliteit.

4.1 Toepassing GGW elementen

De toepassing van de elementen van GGW in de eerste anderhalf jaar van uitvoering is onderzocht door middel van dossieronderzoek. Bekeken is in welke mate de elementen zijn terug te vinden in de rapportage en registratie. Het dossieronderzoek is geschikt gebleken om de uitvoering van acht van de tien centrale elementen van GGW in kaart te brengen.

- Gezinsgericht werken
- Aansluiten en motiveren
- Intensief casemanagement
- Planmatig werken
- Transparant werken
- Veilige ontwikkeling van het kind
- Eigen kracht/betrekken netwerk
- Relationale focus

In de eerste periode dat de gezinsmanagers volgens GGW werken, zijn verschillende elementen van deze werkwijze duidelijk herkenbaar in de gezinsrapportage en de bijbehorende registratie (GGW module). De mate van toepassing verschilt per element en ook op de verschillende onderdelen van deze elementen.

Gezinsgericht werken

Hoewel de gezinsgerichte benadering goed geïmplementeerd lijkt en de gezinsmanagers ook aangeven met het hele gezin in gesprek te gaan, is nog niet goed duidelijk hoe vaak en met welke frequentie zij dit doen. Het gezinsgericht werken komt duidelijk in de gezinsrapportage naar voren. Er is veel aandacht voor het in kaart brengen van het gezin en de gezinssituatie, de rapportages zijn gezinsgericht geschreven. Er wordt naar het gezin gekeken, niet alleen naar het individuele kind. De genogrammen

worden gebruikt om de gezinssamenstelling in kaart te brengen en in de situatiebeschrijving worden de verschillende gezinsleden beschreven. De toepassing van de verschillende onderdelen van deze elementen varieert wel. In de praktijk lukt het namelijk nog niet altijd om met het hele gezin af te spreken en in gesprek te gaan. Bij een deel van de gezinnen vindt er niet of nauwelijks zo een gezinsgesprek plaats.

De meeste gesprekken vinden niet met het hele gezin plaats, maar met enkele gezinsleden. Hierdoor kan FFPS, waarbij de onderlinge relaties en patronen binnen het gezin een centrale rol spelen, waarschijnlijk niet zo als bedoeld worden toegepast. De aanwezigheid van de verschillende gezinsleden en hun onderlinge interactie is hiervoor cruciaal.

Verbinden en motiveren

Binnen GGW gaan de gezinsmanagers bij de gezinnen op huisbezoek om het eerste contact te leggen. In de praktijk blijkt dit nog niet altijd, en niet altijd bijtijds, te gebeuren. Het eerste contact vindt bij de helft van de gezinnen binnen 7 a 8 dagen na aanmelding plaats, bij de andere helft pas later. De totale eerste FFPS fase van 'aansluiten en motiveren' duurt gemiddeld ongeveer 9 weken, hetgeen veel langer is dan de beoogde 4 tot 6 weken. Mogelijk hangt deze duur samen met het nog niet tijdig starten met verbinden met het gezin.

Een andere, zeer waarschijnlijke verklaring, is dat de gezinsmanagers nog niet in staat zijn alle FFPS technieken toe te passen en ook goed toe te passen. Het kwaliteitsinstrumentarium FFPS laat zien dat de meeste gezinsmanagers FFPS 'matig' tot 'goed' toepassen, maar tegelijkertijd zijn er verschillende onderdelen van FFPS die aandacht verdienen. De gezinsmanagers zijn hierin nog lerende en krijgen supervisie van senior gezinsmanagers, die zelf vaak ook nog maar relatief kort met FFPS werken.

Intensief casemanagement

Als casemanagers volgen de gezinsmanagers de voortgang van het kind en het gezin gedurende de ingezette hulpverlening. Ook zorgen zij dat deze hulp tijdig wordt ingezet. Het lukt bij de meeste gezinnen om de hulp binnen twee weken na verwijzing te laten starten. De voortgang monitoren de gezinsmanagers door de Centrale Lijn te scoren. Dit instrument wordt bij bijna alle gezinnen toegepast. De frequentie van het gebruik is nog niet goed in kaart gebracht. Over het organiseren van uitvoerdersoverleggen en de uitkomsten hiervan staat nauwelijks iets in de gezinsrapportage. De vraag hierbij is of dit wel in de rapportage terug te vinden zou moeten zijn of dat informatie hierover bij voorkeur elders geregistreerd kan worden.

Planmatig werken

De gezinsmanagers werken planmatig aan de voortgang: de GGW gezinsplannen zijn gestructureerd opgezet en het GGW rapportageformat wordt gehanteerd. De gezinsplannen bestaan uit een einddoel (centrale lijn) en concrete doelen. De doelen zijn echter nog niet altijd SMART geformuleerd. Deze doelen worden gemiddeld binnen 5 tot 6 weken na start met het gezin besproken. De voortgang op deze doelen wordt bijgehouden door het scoren van de Centrale Lijn. Dit monitoringsinstrument wordt reeds door alle gezinsmanagers gebruikt.

Door de gezinsmanagers is consequent een veiligheidsinschatting gemaakt met behulp van de Lirik en Pedagogische Visie. De gezinsplannen zijn systematisch opgebouwd en bestonden uit een haalbaar einddoel, concrete doelen –nog niet geheel SMART geformuleerd– om dit einddoel te behalen en de voortgang hiervan werd bijgehouden.

Transparant werken

Belangrijk binnen GGW is om transparant te werken, wat inhoudt dat het gezin duidelijk zicht heeft op wat er gaande is en wat het plan van aanpak is. Hiervoor dient het gezinsplan in begrijpelijke taal geschreven te zijn en het dient helder te zijn waarom aan welke doelen gewerkt wordt. Uit het dossieronderzoek bleek niet duidelijk te achterhalen of de gezinsmanagers transparant werken en het gezinsplan een plan 'van het gezin' was. Indien de mening van betrokkenen was ingevuld, bleek wel dat zij meestal akkoord gingen met het gestelde plan.

Veilige ontwikkeling van het kind

De gezinsmanagers zijn gericht op het in kaart brengen van de veiligheidssituatie in het gezin. Het format om de gezinssituatie te beschrijven, bestaande uit elf domeinen, wordt goed gebruikt. Het risicotaxatieinstrument Lirik wordt bij aanvang gehanteerd om een veiligheidsinschatting te maken. Ook wordt het samenvattende schema Veiligheid gebruikt. Enkele onderdelen van dit schema blijven echter nog onderbelicht. Gedurende de begeleiding, wordt de Lirik niet heel frequent opnieuw gebruikt. De gezinsmanagers gebruiken wel de Veiligheidslijn om de voortgang in veiligheid te monitoren.

Eigen kracht/betrekken van netwerk

In de gezinsrapportages wordt zichtbaar aandacht besteed aan het netwerk van het gezin, dit is in kaart gebracht en soms ook betrokken bij het realiseren van de doelen. Het (registreren van het) bespreken van Eigen Kracht-conferenties gebeurde echter nog niet altijd. De daadwerkelijke inzet van EK-c's was laag. Slechts in een kwart van de gezinnen wordt daadwerkelijk een EK-c ingezet. Na 10 maanden GGW is bij ruim 40% van de gezinnen de inzet van een EK-c besproken met het gezin. Een half jaar later is dit toegenomen tot 64%. Van dit GGW onderdeel komt de uitvoering dus nog niet duidelijk naar voren.

Relationele focus

Het format van de gezinsrapportage is zodanig dat op één plek expliciet aandacht wordt besteed aan de gezinsthema's en patronen. Door deze opzet, wordt hier structureel aandacht aan besteed. Bij de meeste gezinsrapportages wordt dit onderdeel dan ook ingevuld. Meer informatie over het toepassen van het relationele perspectief is gehaald uit het kwaliteitsinstrumentarium FFPS. Hieruit bleek dat het niet heel duidelijk is met welke mate en kwaliteit het relationele perspectief werd toegepast. De instrumenten gaven hierover wisselende informatie.

Tabel 35 Overzicht toepassing elementen GGW

Centraal element GGW	Cohort 1 meting 1	Cohort 2 meting 1	Cohort 1 meting 2
Gezinsgericht werken	-/+	-/+	-/+
- Een gezinsplan aanwezig.	98%	96%	99%
- Eén medewerker per gezin	-	77%	84%
- Genogram ingevuld	95%	92%	84%
- Beschrijving gezinsleden in plan	76%	72%	70%
- Participatie gezinsleden beschreven	61%	72%	92%
- ≥ 1 afspraken met hele gezin	40%	49%	40%
Aansluiten en motiveren	-/+	-/+	-/+
Gemiddeld aantal dagen tussen ²⁰ :			
- start en eerste contact	15	17	11
- start en match	22	28	26
- start en doelen besproken	43	42	36
- start en start hulpverlening	64	57	64
- geen huisbezoeken geregistreerd	32%	23%	43%
- duur fase 1 ≥ 6 weken	43%	61%	42%

²⁰ Gezinnen die na de start met GGW zijn aangemeld.

Intensief casemanagement	-/+	-/+	-/+
Dagen tussen verwijzing en start hulpverlening ²¹ :	50%	74%	58%
- ≤ 14 dagen	71%	74%	74%
- ≤ 30 dagen	-	97%	97%
- Monitoren via Centrale Lijn	-	97%	95%
- Monitoren via Veiligheidslijn	53%	99%	89%
- Geen UVO's geregistreerd	47%	1%	10%
- Eén of meer UVO's geregistreerd	21%	1%	10%
- Gezin aanwezig bij UVO			
Planmatig werken	+	+	+
- Centrale lijn opgesteld	96%	93%	96%
- Doelen opgesteld	95%	99%	96%
- Gezinspatroon ingevuld	88%	92%	85%
- Doelen passen binnen Centrale lijn	33%	52%	62%
- Doelen sluiten aan bij normen Pedagogische Visie	92%	96%	76%
Transparant werken	+/-	+/-	+/-
- Doelen besproken met gezin (en geregistreerd)	74%	84%	84%
- Gezin akkoord met doelen	32%	18%	12%
- Gezin niet akkoord met doelen	2%	4%	1%
- Sommige gezinsleden wel, sommige niet akkoord	6%	8%	5%
- Onduidelijk of gezin akkoord is	4%	3%	11%
- Niet ingevuld	56%	58%	64%
- Gemiddeld aantal dagen tot doelen besproken met gezin	43 dagen	42 dagen	36 dagen
Veilige ontwikkeling kind	+	+	+
Gebruik kopjes rapportage:			
- Overlast problematiek	74%	81%	77%
- Politie en justitiële contacten	86%	81%	88%
- Lirik ingevuld	95%	96%	89%
- Pedagogische Visie (schema):			
Volledig ingevuld	36%	38%	16%
Deels ingevuld	60%	59%	81%
Niet ingevuld	4%	3%	3%
- Conclusie veiligheid ingevuld	91%	90%	88%
Eigen kracht/ betrekken netwerk	-	-	-
- Netwerk in kaart gebracht	98%	97%	96%
- Netwerk aanwezig	88%	69%	91%
- Netwerk betrokken bij doelen	11%	11%	24%
- EK-c besproken met gezin	42%	64%	43%
- EK-c ingezet	13%	28%	26%

²¹ Idem.

Relationele focus	-/+	-/+	-/+
- Gezinspatroon beschreven <i>Zie ook uitvoering FFPS</i>	85%	88%	92%
Borging	Nog onbekend	Nog onbekend	Nog onbekend
Werken als één team	Nog onbekend	Nog onbekend	Nog onbekend

Vergelijking tussen cohorten na 10 maanden GGW

De uitvoering van GGW door de teams van cohort 1 en cohort 2 ongeveer 10 maanden na de start met GGW is vergeleken. Uit deze vergelijking komt naar voren dat op enkele punten het tweede cohort in grotere mate de GGW elementen uitvoert en tegelijkertijd op andere punten de elementen minder worden toegepast dan bij cohort 1.

Bij cohort 2 komt uit het dossieronderzoek naar voren dat:

- vaker in het gezinsplan is beschreven of alle gezinsleden betrokken zijn/participeren (92% tegenover 61%)
- het eerste contact gemiddeld na 11 dagen plaatsvond, in tegenstelling tot 15 dagen bij cohort 1.
- de gemiddelde duur tot het bespreken van de doelen met het gezin 7 dagen korter is.
- vaker dat alle doelen binnen CL passen (62% tegenover 33%)
- vaker een EK-c wordt ingezet dan door de teams uit cohort 1 na 10 maanden GGW.

Tegelijkertijd blijkt uit de gezinsrapportages van de gezinsmanagers uit cohort 2:

- dat minder vaak het genogram wordt ingevuld (84% tegenover 95% cohort 1 meting 1)
- bij 43% van de gezinnen geen huisbezoek is geregistreerd, tegenover 32% bij cohort 1.
- minder vaak dat alle doelen aansluiten bij zorgen en krachten op basis van de Pedagogische Visie (76% tegenover 92%)
- iets minder vaak de is Lirik afgenomen bij start (89% tegenover 95%)
- iets minder vaak zorgen en krachten op het domein 'psychische problematiek opvoeders' in kaart is gebracht.

Ontwikkelingen uitvoering GGW in de eerste 16 maanden

De resultaten van het dossieronderzoek laten bij cohort 1 in de uitvoering van GGW een verandering zien na zes maanden. De meeste betreffen een verbetering van de uitvoering, op twee punten neemt de mate van uitvoering af. Er is een toename van het aantal gezinnen waar:

- het lukt om met het hele gezin tegelijk af te spreken, van 40% naar 49%.
- de gezinsmanager minimaal een huisbezoek aflegt, van 68% naar 77%.
- FFPS Fase 1 'verbinden en motiveren' in zes weken is afgerond, van 43% naar 61%
- tijdig hulpverlening start, het aantal gezinnen waar binnen 14 dagen na verwijzing hulpverlening start is toegenomen van 50% naar 74%.
- Men doelgericht werkt aan met het gezin overeengekomen einddoel, het aantal gezinnen waar alle doelen binnen de Centrale Lijn passen is gestegen van 33% naar 52%.
- de onderdelen van het schema Pedagogische Visie worden ingevuld, alle onderdelen worden bij minimaal 75% van de gezinsplannen ingevuld (behalve 'krachten bij psychische problematiek opvoeders')
- de inzet van een EK-c wordt besproken, van 42% naar 64%.
- een EK-c wordt geregistreerd en ingezet, van 13% naar 28%.

Tegelijkertijd is het aantal gezinnen waar recent een Lirik is afgenomen gedaald van 86% naar 68%. Ook staat minder vaak in het gezinsplan dat er een EK-c is overwogen, een afname van 31% naar 21%. Ook is de gemiddelde duur tussen verwijzingen en de start van de hulpverlening toegenomen van 14 naar 19 dagen.

4.2 Uitvoering FFPS

De methodiek FFPS werkt met verschillende instrumenten om de programmatrouw te monitoren en stimuleren. Het gaat om twee wekelijkse instrumenten en één uitgebreider instrument dat eens per drie maanden wordt afgenomen. De instrumenten worden nog niet met de bedoelde frequentie afgenomen; niet 10 maanden na de start van GGW en ook nog niet een halfjaar later. Het tweede cohort teams heeft minder gebruik gemaakt van het instrumentarium dan het eerste cohort teams. De hoofdsupervisors FFPS maakten bij de senioren uit beide cohorten gebruik van het driemaandelijkse instrument GRM om de toepassing van FFPS in kaart te brengen. De instrumenten worden ingevuld op basis van input die de senior gezinsmanager of hoofdsupervisor krijgt tijdens het basisteamoverleg.

Het huidige instrumentarium meet de FFPS modeltrouw op verschillende manieren. De overall integrity wordt gemeten door de Global Rating Measure en Adherence score. De component integrity wordt gemeten door de Global Rating Measure en de Brief Implementation Checklist. Ook de session integrity wordt door het FFPS instrumentarium gemeten, door middel van de Adherence score en Brief Implementation Checklist.

Op basis van de gebruikte instrumenten kan geconcludeerd worden dat de gemiddelde score Adherence ligt boven 1, hetgeen betekent dat de gezinsmanager volgens de senior FFPS overall en per sessie 25-75% toepast. De score 1 (25-50% toepassing) komt het meest voor. Er lijkt in de periode november 2012 tot mei 2013 een kleine, maar geen significante stijging waarneembaar bij het eerste cohort. De gemiddelde score ligt bij het tweede cohort iets lager. Het bijhouden van de factoren die de uitvoering van FFPS bevorderen (BIC) laat zien dat het nauwelijks voorkomt dat aan alle acht punten wordt voldaan, waarmee de programmatrouw per sessie en per component niet hoog ligt. De componenten 'het creëren van een balanced alliance en match' en 'praten over het gezin vanuit een relationeel perspectief' worden het minst uitgevoerd.

De gemiddelde scores op de GRM laten een vergelijkbaar beeld zien met de implementatie van FFP in Washington state, de scores liggen tussen de 25% en 75% toepassing van FFPS. Een positieve trend is echter alleen waarneembaar voor enkele specifieke onderdelen.

Reflectie op het uitvoeren van FFPS wordt gestimuleerd door het schrijven en bespreken van casenotes. De bedoeling is dit na elk gesprek wordt gedaan, zodat dit routine wordt die veel informatie oplevert, de bespreking in het basisteamoverleg vergemakkelijkt en op den duur tijdbesparend is. Nog niet alle teams gebruiken casenotes en waar ze gebruikt worden, gebeurt dit nog niet structureel.

Op basis van de casenotes die wel zijn geschreven kan geconcludeerd worden dat er vooral met moeder en vader wordt gesproken. De jongere zelf is veel minder vaak aanwezig, behalve bij jeugdreclasseringszaken waar casenotes over geschreven zijn. FFPS richt zich op gesprekken met het hele gezin samen, maar in de praktijk gebeurt dit nog onvoldoende. Wel worden regelmatig gesprekken gevoerd waar andere hulpverleners of betrokkenen uit het netwerk bij aanwezig zijn, hetgeen duidt op een bredere aanpak dan alleen de betrokken jeugdige.

Opmerkelijk is dat de relationele functies, die binnen FFPS erg belangrijk zijn, nog weinig aandacht krijgen. Het instrumentarium geeft een diffuus beeld hierover; de BIC scores zijn relatief laag, de GRM scores zijn relatief hoog. Het benoemen van FFPS fase doelen en de ingezette technieken per casenote laat zien dat er nog een slag te maken is bij het faseconform werken. Bij de casenotes van fase 2 worden voornamelijk doelen uit fase 1 benoemd. Daarnaast is opvallend dat de technieken 'strenghts', 'thema hints benoemen' en 'thema's benoemen' niet of nauwelijks genoemd zijn. Waarom deze technieken weinig worden genoemd is onduidelijk. Tot slot worden de onderdelen 'thema', 'voortgang FFPS fase doelen' en 'doel volgende gesprek' van de casenotes weinig gebruikt.

Het feit dat de kwaliteitsinstrumenten en de casenotes nog niet standaard gebruikt worden, doet afbreuk aan de voorgeschreven werkwijze van FFPS. Of dit verklaart waarom er nog bijna geen positieve verschillen op de kwaliteitsinstrumenten waarneembaar zijn in de tijd, is onduidelijk. Mogelijk speelt de

relatief korte duur van uitvoering hierbij een rol. De scores op het FFPS instrumentarium laten zien dat FFPS reeds matig tot goed (25-75%) is toegepast door de gezinsmanagers uit het eerste en tweede cohort. Gezien de relatief korte looptijd van de implementatie en de omslag die het werken met FFPS is voor de gezinsmanagers, zijn dit heel behoorlijke resultaten. FFPS is een methodiek die men leert door het te doen en continu feedback hierop te krijgen. Daarnaast is ook voor de senior gezinsmanagers het toepassen van FFPS en het geven van supervisie binnen GGW nieuw. Het is niet verwonderlijk dat de uitvoering nog niet optimaal is. Het leerproces is nog in volle gang. Vervolgonderzoek zal duidelijk maken of er een positieve beweging gaande is, na zes maanden was dit bij de toepassing van FFPS nog niet waarneembaar via het instrumentarium.

Concluderend kan worden gesteld dat in deze periode van grote verandering, de GGW elementen reeds in wisselende mate worden toegepast. De aandacht voor de verschillende elementen is duidelijk aanwezig, de daadwerkelijke uitvoering van sommige delen van GGW verdienen nog extra aandacht in het verdere implementatieproces. Hierbij gaat het in eerste instantie om de voorwaarden voor het toepassen van FFPS; tijdig, regelmatig en met het hele gezin in contact. Wel is er al een licht positieve trend in de uitvoering van GGW waarneembaar bij het eerste cohort teams.

Discussie

In dit onderzoek is gekeken naar de teams die als eerste en als tweede cohort begonnen zijn met GGW. Zij waren op het moment van gegevensverzameling respectievelijk 16 en 10 maanden aan de slag met deze nieuwe werkwijze. Dit betekent dat zij nog volop aan het leren zijn om volgens het principe van waardewerk te denken en handelen. Tegelijkertijd werd de werkwijze aangescherpt en het registratiesysteem aangepast. De resultaten moeten dan ook bezien worden in het licht van deze fase van implementatie. Gedurende deze en de komende periode wordt gewerkt aan verdere implementatie, onder andere door de inzet van workshops en door voortzetting van de wekelijkse ondersteuning. Het implementatieonderzoek zal eveneens doorlopen en zich uitbreiden naar de overige teams, om zo de implementatie in de gehele organisatie inzichtelijk te maken. Door langere tijd de gegevens te verzamelen en analyseren zal duidelijk worden of er trends of stagnaties zijn waar te nemen.

Een groot deel van de gezinnen in de steekproef was reeds klant bij BJAA voordat de gezinsmanagers de omslag maakten naar de nieuwe werkwijze. Bij deze gezinnen is dus niet vanaf de start volgens de uitgangspunten van GGW gewerkt. Mogelijk beïnvloedt de overgang van de oude naar de nieuwe werkwijze bij deze gezinnen de mate waarin het de gezinsmanagers lukt om volgens GGW te werken. Bij vervolgonderzoek zal worden gekeken naar de uitvoering van GGW bij gezinnen die zijn aangemeld na de start met GGW.

Niet van alle centrale elementen van GGW kon de toepassing in kaart worden gebracht middels dossieronderzoek. Over het de elementen 'werken als een team' en 'borgen en generaliseren' kunnen nog geen conclusies worden getrokken. In het onderzoek is gebruik gemaakt van gezinsplannen van lopende trajecten bij BJAA. Hier was de borgingsfase nog niet ingezet. Ook over uitvoerdersoverleggen en het escaleren van kwesties kunnen geen conclusies worden getrokken omdat over de toepassing hiervan geen informatie uit de gezinsrapportages en GGW module viel te halen. Informatie over de andere elementen van GGW was wel te achterhalen. Zodra er (voldoende) afgesloten GGW trajecten zijn, zullen deze gezinsdossiers worden gebruikt voor het onderzoek om zo ook de uitvoering van de borgingsfase in kaart te kunnen brengen.

Voor het in kaart brengen van de toepassing van deze elementen is uitgegaan van de informatie in de gezinsrapportages en GGW registratie module. Of de registratie een correct beeld geeft van de daadwerkelijke toepassing van de elementen is niet met zekerheid te zeggen. Mogelijk is er sprake van over- of onderregistratie, omdat de wijze van rapporteren en registreren nog relatief nieuw is voor de gezinsmanagers en er in de periode van het onderzoek aanpassingen gedaan zijn in het

registratiesysteem. Het rapporteren en registreren is een wekelijks terugkerend aandachtspunt voor de teammanagers en gezinsmanagers.

De huidige resultaten zeggen voornamelijk iets over de mate van toepassing van de GGW elementen, niet over kwaliteit van de toepassing. Over de kwaliteit van uitvoering geeft het FFPS instrumentarium meer informatie. Echter, het instrumentarium wordt nog niet structureel gebruikt, waardoor onduidelijk is of de informatie uit deze instrumenten en de casenotes een betrouwbaar beeld geeft van de algehele kwaliteit van uitvoering. Ook worden de instrumenten nog niet eenduidig gebruikt, er bestaan verschillen tussen de senior gezinsmanagers over de manier en mate van toepassing. Zodra het gebruik van het instrumentarium verder geïmplementeerd is, wordt beter inzichtelijk wat de kwaliteit van de uitvoering van FFPS is.

Voor de professionals van BJAA is GGW een grote verandering, zowel qua inhoudelijk handelen als procesmatig handelen. Niet alleen werken met de technieken en ondersteuningsstructuur van FFPS is nieuw, ook de integratie van de bestaande methodieken was nog een tijd lang onduidelijk en tegelijkertijd vonden andere veranderingen plaats, zoals het overgaan op flexwerken vanuit één locatie. Ook procesmatige zaken, zoals een andere manier van rapporteren en systeemzaken zoals het escaleren van kwesties, een andere teamsamenstelling en het ontvangen van methodische supervisie zijn nieuw of anders. Tegelijkertijd leren de gezinsmanagers om oorzaakgericht te denken en continu op hun eigen handelen te reflecteren. Dit leerproces is een voorwaarde voor een goede implementatie van GGW. Het is niet verwonderlijk dat de implementatie van deze grote vernieuwing nog in volle gang is. Tevens is het, juist omdat GGW zowel inhoudelijke als procesmatige zaken en systeemafspraken behelst, niet mogelijk geweest om alle elementen goed in kaart te brengen.

Een opmerking van heel andere aard betreft de terminologie die bij BJAA binnen GGW wordt gebruikt. Termen zoals de Centrale Lijn, Veiligheidslijn en het gebruik van de Pedagogische Visie spreken niet voor zichzelf. Daarnaast kunnen deze termen gebruikt worden voor verschillende zaken; gaat het om de centrale lijn als instrument om de voortgang inzichtelijk te maken of over de centrale lijn als opgesteld einddoel? Het gebruik van dezelfde termen voor verschillende kan leiden tot verwarring. Voor de leesbaarheid van dit rapport is daarom getracht zo duidelijk mogelijk de begrippen te beschrijven en operationaliseren in meer neutrale termen.

Aanbevelingen

Dit onderzoek naar de toepassing van de centrale elementen van GGW en de uitvoering van FFPS laat zien dat de gezinsmanagers van BJAA volop aan de slag zijn met deze werkwijze. Op dit moment zijn zij lerende en ontvangen structureel training-on-the-job om het leren te blijven stimuleren. Ter bevordering van dit leerproces worden op basis van dit onderzoek naar de uitvoering van GGW enkele aanbevelingen gedaan ten aanzien van 1) de uitvoering van GGW, 2) de ondersteuning bij GGW en voor 3) vervolgonderzoek. Deze aanbevelingen zijn besproken met de betreffende regio- en teammanagers en op basis daarvan waar nodig aangevuld en aangepast.

Ter verbetering van de uitvoering wordt als belangrijkste aanbevolen om:

- 1) meer aandacht te besteden aan de relationele functies binnen het gezin; en
- 2) te stimuleren dat gezinsmanagers daadwerkelijk op huisbezoek gaan; en
- 3) (vaker) in gesprek gaan met de gezinsleden samen en eventuele belemmeringen daartoe bespreken en wegnemen (als kwesties behandelen).

Deze aanbevelingen samen zorgen ervoor dat de gezinsmanagers daadwerkelijk de patronen en thema's binnen het gezin in kaart kunnen brengen en vormen de basis voor een goede analyse van de risico- en beschermende factoren. Indien dit duidelijk is, kan hulp die hierbij aansluit worden ingezet. Mogelijk is het hiertoe nodig de intensiteit van het contact met het gezin in fase I te verhogen. Vervolgens verdient het aanbeveling om:

- 4) meer coherentie aan te brengen in de rapportage bij de zorgen en krachten op basis van de negen normen van de Pedagogische Visie, het einddoel en de concrete doelen, zodat duidelijk en samenhangend blijkt *waaraan* wordt gewerkt, *waarom* daaraan wordt gewerkt en *hoe* daaraan wordt gewerkt. Nu was nog niet altijd duidelijk hoe een deel van de doelen samenhangt met het behalen van het einddoel.

De uitvoering van GGW en FFPS kan verder ondersteund worden door vast te houden aan de continuïteit van het wekelijkse basisteamoverleg en hierbij:

- 5) het gebruik van casenotes te bevorderen, zodat nog vaker bewust wordt gereflecteerd op het FFPS conform handelen binnen het basisteamoverleg met FFPS supervisie; en
- 6) het kwaliteitsinstrumentarium vaker te gebruiken, zodat beter zicht op de kwaliteit van uitvoering mogelijk wordt en de routine van het scoren de modeltrouw stimuleert.

Het invoeren van een nieuwe ondersteuningsstructuur vergt aparte aandacht in het implementatieproces (Boendermaker, Boomkens & Boering, 2013), zeker nu deze intensieve ondersteuning erg verschilt met de oude werkwijze bij BJAA. Het gebruik van casenotes en kwaliteitsinstrumenten is nieuw voor de (senior) gezinsmanagers. De aandacht die hieraan wordt geschonken moet gecontinueerd worden, om het werken met dit instrumentarium routinematig en tot de voorgeschreven frequentie te laten worden. Deze instrumenten bevorderen het expliciet reflecteren op het handelen en kunnen bijdragen aan de programmatrouw uitvoering van GGW en FFPS. De ondersteuningsstructuur is een belangrijk element om het leren op de werkvloer voort te zetten en de kwaliteit van de uitvoering te verbeteren.

Voor vervolgonderzoek wordt aanbevolen om dit te richten op de volgende speerpunten:

- 7) doorgaan met monitoren van de uitvoering van GGW en hierbij de latere cohorten van teams te betrekken om zo te onderzoeken of er trends of stagnaties waarneembaar zijn, zodat inzichtelijk wordt welke onderdelen extra aandacht behoeven om de implementatie te kunnen blijven verbeteren. Bij cohort 1 is een half jaar later de uitvoering van GGW verbeterd door de gezinsmanagers. Of deze verbetering ook bij cohort 2 plaatsvindt, zal uit vervolgonderzoek moeten blijken.
- 8) het aanpassen van de FFPS kwaliteitborgingsinstrumenten aan de GGW context. Het huidige instrumentarium brengt de uitvoering van alleen FFPS in kaart, niet van GGW als geheel. Wenselijk is om het bestaande instrumentarium aan te passen zodat een volledig beeld van de uitvoering van GGW wordt gevormd op basis van reguliere input vanuit de basisteams zelf, zoals dat momenteel gebeurt op basis van het FFPS kwaliteitsinstrumentarium. Tegelijkertijd ondersteunt dit instrumentarium het leren en reflecteren op de uitvoering van GGW.

Zodra de kwaliteitborgingsinstrumenten de gehele inhoud van gaan GGW dekken (en niet alleen het deel FFPS) en deze instrumenten organisatiebreed worden gebruikt, leidt dit tot een waardevol systeem van kwaliteitsborging waarin gegevens worden verzameld en in de teams kunnen worden teruggekoppeld. Inmiddels is het registratiesysteem bij GGW dusdanig doorontwikkeld, dat de scores op deze instrumenten digitaal worden bijgehouden en dus gemakkelijk zijn te abstraheren. Deze informatie biedt voor de desbetreffende teams zicht op de uitvoering van hun werk en biedt gerichte handvatten voor supervisie en casuïstiekbespreking. Belangrijk hierbij is om de senior gezinsmanagers goed te faciliteren in hun rol binnen het team. Aanbevolen wordt om het voortzetten van de monitoring en het aanpassen van de instrumenten op basis van een helder plan te doen, zodat alle onderzoeksactiviteiten op elkaar zijn afgestemd.

Op basis van een organisatiebrede en inhouddekkend kwaliteitsborgingsysteem wordt goed duidelijk wanneer de implementatie en uitvoering van GGW op orde zijn. Zodra dit helder is, is het zinvol om effectonderzoek uit te voeren, zodat de effecten van GGW in kaart kunnen worden gebracht.

- 9) Daarnaast is het ook van belang GGW theoretisch goed te onderbouwen. Het deelonderzoek naar de centrale elementen en de operationalisatie daarvan is reeds afgerond. Dit heeft inzichtelijk gemaakt wat de werkwijze GGW inhoudt. De belangrijke vervolgstap is om te onderbouwen *hoe*

en *waarom* deze aanpak voor de doelgroep van BJAA werkt. Waar nodig kan deze onderbouwing worden aangescherpt op basis van kennis over wat werkt. Deze theoretische onderbouwing van GW dient als basis voor verdere implementatie- en onderzoeksactiviteiten.

Literatuur

Alexander, J. F., & Robbins, M. S. (2010). Functional family therapy: A phase-based and multi-component approach to change. In R. C. Murrihy, A. D. Kidman & T. H. Ollendick (Eds.), *Clinical handbook of assessing and treating conduct problems in youth*. (pp. 245-271). New York, NY US: Springer Science + Business Media.

Boendermaker, L., Boomkens, C., Goense, P.B., & Steffens, H. (2012). *De implementatie van MDFT bij Spirit in Amsterdam. Procesevaluatie over de periode 2010-2011*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam.

Boendermaker, L., Boomkens, C., & Boering, T. (2013). *Basismethodieken en interventies in de Amsterdamse jeugdzorg. Invoering en borging in de praktijk*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam.

Bos, L. van der, & Hering, M. (2008). *Werkdocument multiprobleemgezinnen stadsregio Amsterdam*. Amsterdam: Stadsregio Amsterdam.

Busschers, I., Dinkgreve, M., & Boendermaker, L. (2013). *Wat is Generiek Gezinsgericht Werken? Vaststellen van de centrale elementen van de basismethodiek Generiek Gezinsgericht Werken bij Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam*. Amsterdam: Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam.

Busschers, I., Dinkgreve, M., & Boendermaker, L. (*in voorbereiding*). *Implementatie Generiek Gezinsgericht Werken*. Amsterdam: Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam.

Carroll, C., Patterson, M., Wood, S., Booth, A., Rick, J., & Balain, S. (2007). A conceptual framework for implementation fidelity. *Implementation Science*, 2(40).

Felser, C. (2011). Dienstverlening vanuit Systeemdenken. *M&O*, 3, p.17-35.

Fixsen, D. L., Naoom, S. F., Blase, K. A., Friedman, R. M., & Wallace, F. (2005). *Implementation research. A synthesis of the literature*. National Implementation Research Network.

Gemeente Amsterdam. (2011). *Concept visie verandering jeugd domein Amsterdam, 2011-2016*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam, Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling.

Hogue, A., Henderson, C. E., Dauber, S., Barajas, P. C., Fried, A., & Liddle, H. A. (2008). Treatment adherence, competence, and outcome in individual and family therapy for adolescent behavior problems. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 76(4), 544-555.

Kopp, D. (2011). *Functional family probation services (FFPS)*. Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam. Unpublished manuscript.

PI Research, & Van Montfoort. (2009). *Handboek deltamethode gezinsvoogdij: De nieuwe methode voor de uitvoering van ondertoezichtstelling*. Duivendrecht/Woerden: PI Research/Van Montfoort.

Rowland, M. K. (2009). *Family-based reintegration: effective interventions for juveniles on parole*. Lfb Scholarly Pub Llc.

Schoenwald, S. K., Chapman, J. E., Sheidow, A. J., & Carter, R. E. (2009). Long-term youth criminal outcomes in MST transport: The impact of therapist adherence and organizational climate and structure. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 38(1), 91-105.

Seddon, J. (2008). *Systems Thinking and the Public Sector*. – Axminster : Triarchy Press.

Sexton, T., & Rowland, M. K. (2005a). Preliminary Results from Adherence Ratings for the Washington State Functional Family Parole Project.

Sexton, T., & Rowland, M. K. (2005b). Changes in Outcomes Across Time for the First Year of the Washington State Functional Family Parole Project.

Tong Sang, M.N., De Wit, A.C., De Boer, M.D. Jongman, E. (2012). *Functional Family Parole Services. Een onderzoek naar de effectiviteit van FFPS*. Amsterdam: De Bascule.

Pag e, R. van (2003). *Eigen Kracht (Family Group Conference in Nederland): Van model naar invoering*. Amsterdam: SWP.

Perepletchikova, F. (2009). Treatment integrity and differential treatment effects. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 16, 379-382.

Perepletchikova, F. (2011). On the topic of treatment integrity. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 18(2), 148-153.

Vanguard Nederland (2013). Vanguard Methodiek www.vanguardnederland.nl

Veelen, J. S. M., Regeer, B. J., Van der Meij, M. G., Bunders, A., Kupper, J. F. H., & Bunders, J. F. G. (2013a). *Dynamische leeragenda voor generiek gezinsgericht werken. evaluatie van leeronderwerpen binnen Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam*. Amsterdam: Athena instituut, Vrije Universiteit, Faculteit der Aard- en Levenswetenschappen.

Veelen, J. S. M., Regeer, B. J., Bunders, A., Van der Meij, M. G., Kupper, J. F. H., & Bunders, J. F. G. (2013b). *Dynamische leeragenda 3. Leren en reflecteren binnen BJAA na implementatie GGW*. Amsterdam: Athena instituut, Vrije Universiteit, Faculteit der Aard- en Levenswetenschappen.

Vogelvang, B. (Ed.). (2005). *De jongere aanspreken, handboek methode jeugdreclassering*. Utrecht/Woerden: MOGroep/Adviesbureau van Montfoort.

Walker, J.S., & Bruns, E.J. (2006) Building on practice based evidence: using expert perspectives to define the wraparound process. *Psychiatric Services*, 57, 11, p.1579-1585.

Bijlage 1. Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid dossieronderzoek

Tabel 36 Overzicht dossieronderzoek 1e meting cohort 1 – november 2012

Aantal gescoorde dossiers	N gescoord	N uniek
Totaal	152	145
Door één beoordelaar	138	138
Door twee beoordelaars	14	7
Door drie beoordelaars	-	-
Aantal beschikbaar voor IRR	14	7

Tabel 37 Overzicht dossieronderzoek 1e meting cohort 2 – april 2013

Aantal gescoorde dossiers	N gescoord	N uniek
Totaal	180	156
Door één beoordelaar	132	132
Door twee beoordelaars	48	24
Door drie beoordelaars	-	-
Aantal beschikbaar voor IRR	48	24

Tabel 38 Overzicht dossieronderzoek 2e meting cohort 1 – juni 2013

Aantal gescoorde dossiers	N gescoord	N uniek
Totaal	108	84
Door één beoordelaar	60	60
Door twee beoordelaars	48	24
Door drie beoordelaars	-	-
Aantal beschikbaar voor IRR	48	24

Tabel 39 Overzicht casenotes 1e meting cohort 1 – november 2012

Aantal gescoorde casenotes	N gescoord	N uniek
Totaal	209	179
Door één beoordelaar	165	165
Door twee beoordelaars	-	-
Door drie beoordelaars	42	14
Aantal beschikbaar voor IRR	42	14

Tabel 40 Overzicht casenotes 2e meting cohort 1 en 1e meting cohort 2 – juni 2013

Aantal gescoorde casenotes	N gescoord	N uniek
Totaal	171	171
Door één beoordelaar	171	171
Door twee beoordelaars	-	-
Door drie beoordelaars	-	-
Aantal beschikbaar voor IRR	-	-

Tabel 41 Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid casenotes 1e meting cohort 1 – november 2012

Domein	Items per domein N	R	ICC		Cohen's Kappa		
Aanwezig	5	0,9	Zeer sterk	0,92	Zeer sterk	0,87	Uitstekend
		2					
Technieken	4	0,7	Zeer sterk	0,76	Zeer sterk	0,60	Redelijk
		6					

Doelen	4	0,7 6	Zeer sterk	0,91	Zeer sterk	0,84	Uitstekend
--------	---	----------	------------	------	------------	------	------------

Tabel 42 Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid dossieronderzoek 1^e meting cohort 1 – november 2012²²

Domein	Items per domein N	R		ICC		Cohen's Kappa	
Doelen	6	0,7 8	Zeer sterk	0,87	Zeer sterk	-	-
Veiligheid	4	0,5 2	Sterk	0,68	Sterk	0,73	Goed
Gezinsgericht	4	0,2 9	-	0,16	-	0,36	Matig
Eigen kracht	5	0,2 4	-	0,39	Matig	0,6	Redelijk

Tabel 43 Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid dossieronderzoek 1^e meting cohort 2 – april 2013

Domein	Items per domein N	R		ICC		Cohen's Kappa	
Doelen	6	0,7 5	Zeer sterk	0,74	Zeer sterk	0,87	Uitstekend
Veiligheid	4	0,8 9	Zeer sterk	0,89	Zeer sterk	0,83	Uitstekend
Gezinsgericht	5	0,9 5	Zeer sterk	0,95	Zeer sterk	0,89	Uitstekend
Eigen kracht	5	0,9 5	Zeer sterk	0,95	Zeer sterk	0,93	Uitstekend

Tabel 44 Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid dossieronderzoek 2^e meting cohort 1 – mei 2013

Domein	Items per domein N	R		ICC		Cohen's Kappa	
Doelen	6	1	Zeer sterk	1	Zeer sterk	1	Uitstekend
Veiligheid	4	1	Zeer sterk	1	Zeer sterk	1	Uitstekend
Gezinsgericht	5	1	Zeer sterk	1	Zeer sterk	1	Uitstekend
Eigen kracht	5	1	Zeer sterk	1	Zeer sterk	1	Uitstekend

De correlatie (R) en intraclasscorrelatie (ICC) zijn berekend. De sterkte van correlaties (R en ICC) is gekwalificeerd als 'matig' (>0,3), 'sterk' (>0,5) en 'zeer sterk' (>0,7). Ook is voor domeinen van de casenotes en onderdelen van de gezinsdossiers de Cohen's kappa berekend. De waarden van kappa zijn proprieties overeenstemming tussen beoordelaars, die gecorrigeerd zijn voor toevalsscores. Zij liggen tussen 0 en 1 als er overeenstemming is. De sterkte van Kappa is gekwalificeerd als 'matig' (0,21-0,4), 'redelijk' (0,41-0,60), 'goed' (0,61-0,80) en 'uitstekend' (0,81-1,0).

²² Items die waren ingevuld met '88' = onduidelijk, zijn door de onderzoeker nagezocht en indien mogelijk alsnog in gevuld.

Bijlage II: Overzicht FFPS technieken en doelen

Bron: GGWiki

<http://ggwiki.wikispaces.com> (laatst bezocht juni 2013)

De kernprincipes van de FFPS zijn dat je:

- met alle gezinsleden gelijktijdig spreekt
 - constant ernaar streeft om een match te creëren en te behouden met het gezin
 - werkt hard om een gelijke relatie te krijgen met alle leden van het gezin (= balanced alliance)
 - met veel vasthoudendheid werkt om het gezin te begrijpen en hun patronen helder te krijgen
 - de match met het gezin gebruikt en de patronen om het gezin te motiveren voor verandering
- Link FFPS kernprincipes handleiding

Fases FFPS

FFPS gaat uit van begeleiding aan de hand van 3 fases. Alle 3 fases hebben specifieke doelen.

Fase 1 is Verbinden & Motiveren

Fase 2 is Ondersteunen & Volgen

Fase 3 is Generalisatie

Fase 1: Verbinden en motiveren

In fase 1 draait het om via verbinding met het gezin tot motivering voor verandering te komen. De gezinsmanager bereikt deze motivatie door aan te sluiten bij het gezin door frequent (tot meerdere keren per week) op bezoek te gaan. De gezinsmanager gaat een werkrelatie aan met het hele gezin en richt zich op de motivatie van elk betrokken gezinslid. Hierbij zal de gezinsmanager samen met het gezin kijken welke dingen er goed gaan (kracht), maar wordt er ook gekeken welke moeilijkheden zij ervaren (risico's) met betrekking tot de opvoeding. Op het moment dat het gezin start met de hulp, gaat de begeleiding over naar fase 2.

Doelen fase 1:

- Balanced alliance
- Vergroten van hoop
- Negativiteit verminderen
- Beschuldigingen verminderen
- Family relational focus creëren

Fase 2: Ondersteunen en volgen

Tijdens deze fase van de begeleiding zal de gezinsmanager, in geval van verwijzing, de jongere en het gezin blijven ondersteunen door middel van uitvoerdersoverleggen (UVO's). Bij een verwijzing zullen de gesprekken over het algemeen minder vaak plaatsvinden dan in de eerste fase. In geval van barrières zal de gezinsmanager samen met het kind en het gezin en de hulpverlening kijken hoe deze opgeheven kan worden. Indien er geen hulpverlening nodig is, bestaat de mogelijkheid dat de gezinsmanager zelf eenvoudige gedragsinterventies uitvoert in het gezin. De fase zal worden afgerond, zodra er zicht is op het behalen van de centrale lijn.

Doelen van fase 2:

- Ontwikkelen en implementeren van een plan van aanpak
- Ondersteunen en betrekken van familie en netwerk
- Wegwerken van barrières die de voortgang van de interventie belemmeren
- Beschermende factoren vergroten
- Risicofactoren verminderen

Fase 3: Generaliseren en borgen

In deze laatste fase, maximaal zes weken, zal de gezinsmanager samen met het hele gezin bespreken hoe ze het geleerde in fase 2, kunnen blijven toepassen in verschillende situaties. Aan het begin van fase 3 zal er gesproken worden over een borgingsplan: dit is een plan waarin voor alle gezinsleden duidelijk is hoe te handelen op het moment dat het weer minder goed lijkt te gaan binnen het gezin, zodat het gezin zelfstandig in staat is om problemen op te lossen. Het borgingsplan zal worden besproken. In het begin van de laatste fase zullen de gesprekken met de gezinsmanager weer toenemen, juist om bovenstaande te realiseren. De begeleiding zal stapsgewijs afgebouwd worden.

Doelen fase 3:

- Behouden van specifieke verandering
- Gezin kan het geleerde ook in andere situaties toepassen
- Borgingsplan eigen maken
- Veranderingen worden ondersteund door het inzetten van het netwerk

Technieken

Matchen = aansluiten

Dit zijn de stappen die je neemt om aan te sluiten bij het gezin en de gezinsleden, aan de fase, aan de relationele functie en hiërarchie. Matchen is een continue doorlopend proces. Voorbeelden van matchen zijn: je schoenen uit doen bij binnenkomst als dit gewoonte is bij het gezin, eten/drinken aannemen, dezelfde taal gebruiken, respect tonen voor de manier van het gezin.

Change focus = veranderen van de focus

Deze technieken zijn er op gericht om de aandacht van de mensen in de kamer even af te leiden, vaak op het moment dat er sprake is van negativiteit en beschuldigingen.

- **Onderbreken en afleiden:** gericht op het onderbreken van negativiteit door iemand af te leiden van waar hij mee bezig was. Het maakt niet uit hoe, als je iemand maar afleidt. Voorbeelden zijn: iets laten vallen, ineens opstaan, zeggen dat je wel een kopje thee zou lusten.
- **Point processing/aanwijzen:** beschrijven van negatieve interacties die je ter plekke ziet gebeuren, van uit een perspectief van krachten. Het is gericht op het proces wat zich tussen mensen afspeelt. Bijvoorbeeld: ik zie dat als je moeder zegt dat je steeds niet luistert, jij met je ogen gaat draaien, en dus aangeeft dat je het er niet mee eens bent,
- **Sequencing:** de volgorde van gebeurtenissen proberen te begrijpen zoals deze buiten de gesprekken plaatsvinden.. Bijvoorbeeld: jij gaat naar vrienden, en dan? Dan kom je thuis, moeder wat doe jij dan? En hoe reageer jij daar dan weer op? Gaat dit altijd zo?
- **(Relationele) bekrachtiging:** het noemen van de kracht van wat iemand zegt, bijvoorbeeld als een jongere zegt dat hij toch niet gaat doen wat zijn ouders van hem willen, kan je als kracht benoemen dat hij goed weet wat hij wil. Het mooiste is als je de kracht relationeel kan maken, dus kan betrekken op iedereen. Voorbeelden zijn: jullie zijn heel eerlijk tegen elkaar, jullie zijn het wel met elkaar eens, jullie

komen voor elkaar op.

Change meaning = verandering van betekenis

Deze technieken zijn er op gericht om de mensen in de kamer te laten zien dat er een andere betekenis achter het gedrag van iemand kan zitten, die niet zo over komt. De FFPS gaat er van uit dat achter elk gedrag een nobele intentie zit, die je kenbaar wil maken aan de rest.

- **Reframe:** deze techniek geeft een andere betekenis/definitie aan emoties en gedrag. De reframe is opgebouwd uit het erkennen geven voor het gedrag wat je ziet, nobele intentie benoemen en luisteren naar de impact.
- **Thema hints:** op zoek gaan naar thema's van het gezin. Dit zijn ook wel hun terugkerende patronen. Door uit te vragen kan je die patronen duidelijk krijgen. Je doet dit door het steeds in de groep te gooien en te kijken of het gezin het herkent. Bijvoorbeeld: volgens mij zit er veel verdriet bij jou?
- **Thema's:** Thema's bieden het gezin een alternatieve betekenis door negatieve ervaringen uit het verleden te linken aan een gemeenschappelijk onderwerp en daarmee hoop te creëren voor verandering. Aan de hand van de thema hints probeer je het thema van het gezin helder te krijgen. Je krijgt dan een soort van beschrijving aan de hand van de zin "dit is een gezin dat" Steeds als er iets wordt gezegd dat bij het thema van het gezin past, hiernaar verwijzen. Bijvoorbeeld: volgens mij gaat dit weer over het verdriet dat jullie hebben, klopt dat.